

Scinteia tineretului

Anul VI

Nr. 47 (270)

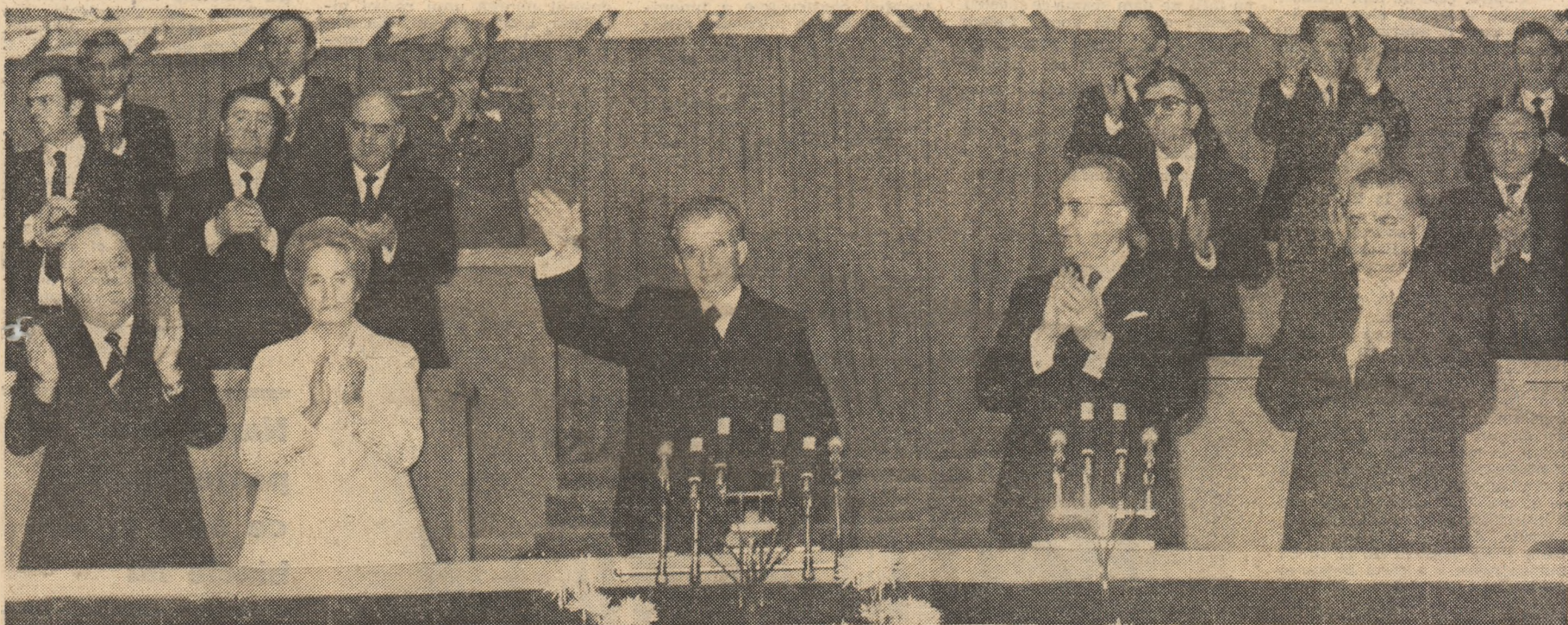
12 pagini — 3 lei

Simbătă

22 noiembrie

1986

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

„Vă chem, dragi tovarăși și prieteni tineri, să spuneți un DA hotărît în cadrul referendumului și să întăriți votul vostru de pace și dezarmare muncind și învățând cu pasiune și dăruire revoluționară, afirmându-vă în toate împrejurările ca destoinici constructori ai socialismului și comunismului, profund devotați patriei, partidului și poporului, situându-vă în permanență în primele rinduri ale uriașei activități desfășurate de întregul nostru popor pentru edificarea cu succes a noii orinduirii, pentru întărirea patriei noastre, pentru securitate și pace în întreaga lume !”

NICOLAE CEAUȘESCU

Duminică, 23 noiembrie, tinăra generație, întregul nostru popor, sint chemați să își spună, în climatul de profundă angajare și responsabilitate patriotică, revoluționară, al democrației noastre muncitorești, cuvântul răspicat, opțiunea fermă față de noua și strălucită inițiativă de pace a României socialiste, a președintelui ei, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Este un act ce presupune o matură chibzuință, o cumpănire lucidă a tuturor alternativelor, este un act care ne angajează pe noi toți, fiecare și deopotrivă, cu tot ceea ce avem mai bun și mai drept.

Așa cum, de peste două decenii, o știm, o simțim și o gândim, socialismul se făurește cu poporul și pentru popor. O orinduire în care omul este figura centrală, măsura supremă a forței, demnității și libertății acesteia insoși. Omul — constructor conștient, liber al celei mai minunate și temerare istorii. Omul — vrind să clădească pentru el și pentru semenii săi tot ceea ce e năzuit mai bun și mai înălțător umanitatea.

Prin ele însele, mărețele programe adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului, indicațiile și orientările de excepțională valoare teoretică și practică ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU sint menite să deschidă în fața tinerei generații, a întregului popor, minunate, nebănuite perspective. O știm cu toții, o simțim cu toții : muncim mai bine, trăim mai bine ! Aceasta ne este vrerea, aceasta ne este țăriia ! Dar, în aceeași ordine impecabilă a curgerii și împlinirii istoriei, trebuie să arătăm că tot ceea ce realizăm, tot ceea ce dorim să realizăm țin

de un climat stabil și permanent de pace, progres și încredere între popoare. Așa cum a subliniat din nou secretarul general al partidului în cuvântarea rostită la Marea adunare populară din Capitală consacrată dezarmării și păcii, nimeni și niciodată nu au putut lucra și construi durabil și fericit decît sub semnul păcii, adică al libertății și frumuseții omului.

Dintotdeauna, acest popor, născut

labil al lui Mircea cel Mare, cel „atît de simplu, după vorbă, după port”. În viteazul domnitor se intruchipau dirzenia și frumusețea unui neam care niciodată nu a cutezat a ridica arma împotriva altora, dar care, întotdeauna a știut să-și apere, fie și cu prețul maximului sacrificiu, visele, nădejile și împlinirile sale.

Mai aproape de noi, Nicolae Labiș a văzut în tragicul act al morții că-

cuvintului întregului nostru tineret și popor, va răsuna răspicat și ferm. DA pentru pace, pentru om, pentru viață.

Sintem mindri și fericiti că îl avem la cirna destinelor noastre sociale și naționale pe tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, ales OM AL PĂCII și strălucit EROU AL PĂCII și nu putem gîndi, simți și acționa altfel decît așa cum ne-o cere, ne îndeamnă și ne învață.

Pacea — sinonim impresionant al inusuși umanismului socialist, revoluționar, pacea — condiție a creației și a perenității.

La 23 noiembrie 1986 vom vota pentru pace !

La 23 noiembrie 1986 vom vota pentru om !

La 23 noiembrie 1986 vom vota pentru viață !

La 23 noiembrie vom vota pentru noi și pentru cauza sacră, imprescriptibilă a umanității.

Acum, cît nu este prea tîrziu, cauza rațiunii, a păcii și a vieții, poate și trebuie să triumfe. Nu este și nu poate fi niciodată prea tîrziu atunci cînd omul știe că este responsabil de prezentul, trecutul și viitorul său. De pacea lui, de pacea noastră, a tuturor !

Cu aceste gînduri, cu aceste simțăminte vom spune DA la impresionantul referendum din 23 noiembrie 1986, ferm hotărîți ca pe planeta noastră albastră să făurim o lume mai bună și mai dreaptă, fără arme și războaie, o lume a omului și a omeniei. Despre care să scriem, să cîntăm, să pictăm și să visăm întotdeauna sub auspiciile tineretii fără bătrînețe !

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Votul nostru pentru pace — Votul nostru pentru om — Votul nostru pentru viață !

sub zodia Mioritei și a Meșterului Mănole, a fost un popor al păcii și al muncii pașnice. „Noi ? bună pace !” — iată un imbold de conștiință pe care cu greu îl putem ignora și sub însemnele căruiia trăim, muncim, învățăm, visăm și creăm.

Valorile scriitoricești și artistice ale neamului nostru au gîndit întotdeauna că misiunea lor este aceea de a educa umanitatea, tineretul în primul rînd, în cultul păcii, al încrederii, al colaborării, al dragostei față de om, al respectului față de condiția umană. Mihai Eminescu și-a făcut un titlu de onoare din a zugrăvi portretul inega-

prioarei, un legămint solemn de a apăra tineretea eternă, fericirea și bunăstarea țării și a oamenilor săi. Pentru ca niciodată groaznicele orori ale războiului să nu se mai repete, omul, mai ales tînărul, să nu sufere.

Din toate aceste motive și din multe altele, literatura și arta noastră dobindesc, tocmai avînd un puternic caracter național, o magistrală deschidere spre universalitate, pentru că ele se identifică cu ineseși aspirațiile cardinale ale umanității. Iată de ce, la impresionantul referendum din 23 noiembrie 1986, cuvîntul tinerilor noștri oameni de artă și cultură, asemeni

PACEA — UN IDEAL ȘI O TEMĂ

Copiii — simbol al vieții

— Oratoriul „Intimplarea din grădina continuă una dintre coordonatele definitorii ale creației compunistice purtând semnătura dumneavoastră, maestre Laurentiu Profeta, și anume creația dedicată copiilor. Candoare și sensibilitate, căldură și spontaneitate, fantezie și vis se regăsesc îngemănate în pagini de o mare varietate, având însă ca numitor comun aceeași amprentă stilistică proprie autorului lor. Deși ați apelat la genuri compunistice diferite, de-a lungul deceniilor ați rămas fidel universului artistic specific celor mici, cucerind de fiecare dată un public extrem de exigent în sinceritatea aprecierilor sale. Cum explicați această consecvență?

— Copilul este de fapt simbolul vieții, al acelui element vital pe care îl apărăm, a cărui viață trebuie să o ocrotim. El a fost și este personajul central al creației mele.

— Numeroase titluri — de la miniaturi corale la ample partituri destinate interpretării scenice; balet (ca Prinț și cerșetor de exemplu) sau opere (cum este și Povestea micului Pan, montată cu succes la București și a cărei premieră se pregătește acum la Cluj-Napoca) — stau mărturie acestei afirmații. Dar să revenim la Intimplarea din grădina...

— Este un oratoriu, deci o lucrare vocal-simfonică, ce a cunoscut însă și o formă coregrafică; prin montarea de la Craiova în viziunea lui Sergiu Anghel, titlul acestui spectacol fiind: *În țara codrilor de iarbă*. Deci un oratoriu-balet inspirat de poemul lui Cicerone Theodorescu, în care — sub forma unei mari fabule care aduce în scenă viețuitoare mici și foarte mici — se exprimă ideea de apărare a liniștii oamenilor, a muncii lor pașnice. Această grădină este chiar viața noastră de zi cu zi, munca noastră a cărei liniște și desfășurare pașnică o veghem.

— Această tematică o întâlnim de altfel și în câteva dintre lucrările dumneavoastră cele mai recente.

— Ea constituie nucleul piesei *Legământ de pace* pe text de Pavel Peres, înregistrată la Radio de Corul Filarmonicii din Cluj-Napoca, sau al cîntecului *Flori pentru pacea planetei*, pe versurile Roxanei Popescu, încredințat solistului Adrian Daminescu. Ideea angajamentului nostru în fața inițiativelor de pace ale țării străbate și piesa *România, răsărit de soare!* pe versurile Flaviei Buref, tălmăcită de Simona Florescu, ca și alte pagini de muzică ușoară sau corală.

ANCA IOANA
ANDRIESCU

Argumentul suprem al artei

Din timpuri străvechi, pacea a fost o aspirație general umană. Nu întimplător artiștii, arhitecții sau poeții i-au înălțat edificiile, statui, sau i-au compus nenumerate ode, imnuri și cînturi de slavă. Din acest punct de vedere, este interesant de observat faptul că în arta nici unui popor nu apare glorificat sau preamărit zeul războiului, iar atunci cînd s-au realizat scene de luptă, de confruntare armată, întotdeauna s-a omagiat eroismul, s-a cinstit victoria aducătoare de liniște. Și, în aceeași ordine de idei, mai trebuie reamintit faptul că, iarăși, nu există popor sau civilizație care să nu fi acordat în panteonul ei un loc important păcii. Asociată cu ideea de libertate, de dreptate, de fericire, de împlinire, de rodire, de maternitate, de copilărie fericită, de tinerețe creatoare, de vigoare, de aspirație, pacea reprezintă una dintre cele mai bogate teme pentru care artiștii plastici au elaborat metafore, alegorii, compoziții simbolice. Din acest

punct de vedere arta monumentală și tapiseria în special, reprezintă un teritoriu de activitate foarte potrivit exprimării idealurilor de pace. În țara noastră, tapiseria, abordează motivul păcii cu resurse sporite, niciodată aceleași, interesante, originale.

Ca artist plastic m-am integrat și eu acestui curent larg de opinie, făcînd din câteva teme fundamentale ale artei plastice românești din totdeauna, esafodajul crezului meu artistic: aceste teme sînt lupta pentru libertate și independență, afirmarea conștiinței naționale a poporului român, aspirațiile lui de propășire, de instaurare a unei atmosfere de încredere, liniște, optimism, echilibru. Cum s-ar putea desfășura toate acestea în absența păcii?

Poporul român beneficiază de un climat minunat pentru afirmarea personalității fiecărui individ, nefiind urmărit de pericole și amenințări; și totuși, participînd la problemele comune ale omenirii, ale umanității, cu toții ne dăm seama ce spectru creează existența unor focare de război, fie a potențialului militar. Astfel că, artiștii sînt chemați iarăși, să fie purtătorii de cuvînt, exprimat metaforic, al conștiinței colective a românilor, glas distinct în lume prin afirmarea categorică

intreaga lume, aș vrea ca piesa aceasta să fie recunoscută imediat ca fiind din România, să emoționeze și să convingă, mobilizînd conștiințele privitorilor tineri și maturi de oriunde.

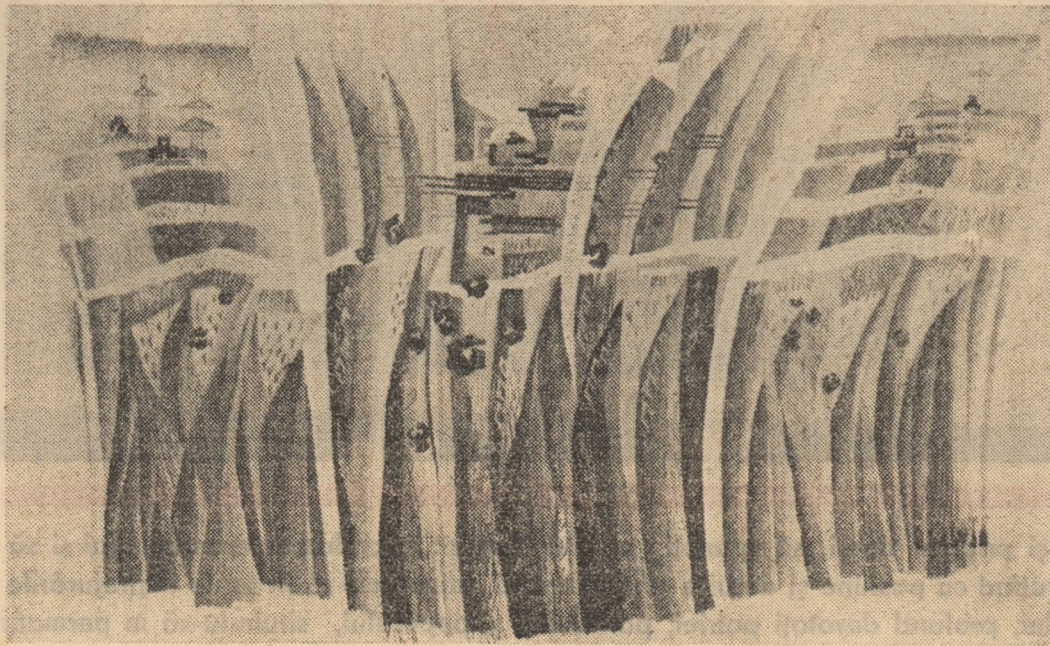
ILEANA BALOTA
artist plastic

Armonii pentru pacea lumii

— V-am auzit adesea spunînd, stimată Liana Alexandra, că arta înseamnă Pace. Este aceasta un crez artistic?

— Creatorul este prin semnificația existenței sale un mesager al păcii, un purtător al făcliei de prietenie și colaborare, un neobosit luptător al menținerii acestei stări fundamentale — morale și etice — care asigură liniște și echilibru vocației constructive a umanității. El este o intrupare a năzuințelor de definire a păcii ca o capodoperă a rațiunii colective, în permanența confruntare cu ignoranța spiritului.

— Privind astfel, considerați mesajul muzicii dependent de un anumit caracter programatic declarat al partiturii respective?

„Pace și piine” tapiserie de ILEANA BALOTA

a dorinței de pace și dezarmare. Operele noastre trebuie să devină, așa cum au fost în atîtea alte rînduri, manifeste pentru „sănătatea pămîntului” (parafrazîndu-l pe poet) pentru victorul lui, mizînd pe puterea de convingere și emoționare a artei din totdeauna. Eu însămi am realizat lucrări de dimensiuni monumentale, în tehnica tapiseriei, în care motivul principal îl constituie pacea. Cîteva dintre cele mai izbutite creații ale mele de pînă acum, îndrăznesc să afirm, sînt „Pace și piine”, „Belsugul prieteniei” și compoziția „Participare”.

— Dezvoltare — „Pace” formulă sub care s-a desfășurat în 1985, Anul Internațional al Tineretului, din splendida inițiativă românească. Ideea că tineretul lumii de azi are nevoie în primul rînd de pace pentru colaborare, cooperare în vederea dezvoltării multilaterale a capacității lui, a bogăției spirituale a celor ce azi, reprezintă miile țării și ale lumii întregi. Pentru aceasta am ales soluția unor ritmuri desfășurîndu-se unul dintr-altul ca niște necontenite creșteri, netulburate de nimic, alcătuiind la un loc, o formă aluzivă, de floare aflată în plenitudinea frumuseții și ecloziunii ei. Culorile calde, pastelate, încearcă să traducă, în viziunea mea, o stare de liniște, de armonie, de poezie. Executată în tehnica clasică, adoptînd o stilizare în care se simt încă, vechile motive românești, ecouri ale stilizării elementelor florale, tapiseria „Participare — Dezvoltare — Pace” este, un poem inspirat de pace, dedicat ei, un poem rostit fără retorism și fără literaturizare, sobru dar nu lipsit de fantezie, în sensul configurației spiritualității românești. Alături de creațiile din

— Printre arte, muzica — datorită limbajului său specific — și-a demonstrat dintotdeauna vocația de comunicare universală, finalitatea semnificațiilor sale fiind aceea de a investiga și de a dezvălui cele mai fine și profunde resurse vitale de proporție și echilibru, de rezonanță a acestora în sufletul celor care o ascultă. Astfel privită arta sunetelor, compozitorul își reformulează de fapt cu fiecare lucrare adeziunea pentru cea stare sublimă a armoniei universale.

— Orice ar parcurge bogata dumneavoastră listă de opusuri poate constata că firească aspirație către pace a creatorului de artă vă este foarte apropiată, ea concretizîndu-se în pagini larg diversificate ca gen și ca formă de exprimare sonoră. Din această paletă compunistică se detașează ca un moment de referință Simfonia a III-a „Armonii pentru pacea lumii”. Interpretată în sala de concert, imprimată pe un disc Electrecord de către Orchestra simfonică a Radioteleviziunii dirijată de Liviu Ionescu, lucrarea a reținut atenția, fiind considerată „un model de concepție simfonică epică, avînd o dramaturgie unitară neîngrădită arhitectonic, ci într-o aparentă libertate guvernată strict de legile sale interioare, de forță evocatoare a fiecărui traiect muzical, de proporțiile și valențele sale expresive, înălțînd un edificiu monumental, în care dinamismul și mobilitatea reprezintă coordonate esențiale”.

— Aș spune că dintre compozițiile mele nu numai cele cu caracter explicit (cum ar fi cantata *Către pace* pe versuri de Nichita Stănescu sau *Simfonia a III-a*, care poartă dedicația „Armonii pentru pacea lumii”) —

sînt o exprimare a acestor gânduri, ci fiecare în parte și toate laolaltă sînt o necesitate vitală de comunicare întru pace și frumos.

A. I. ANDRIESCU

România — pămînt al păcii și muncii

Intr-o luptă cum este cea actuală, dusă de conștiințele lucide ale tuturor oamenilor pentru pace, arta însăși este un argument categoric: pacea este condiția existenței ei, existența artei dă sens suprem păcii. Pe de altă parte lecția istoriei ne pune în față un argument trist: civilizațiile care au dispărut brusc de pe scena istoriei și-au datorat pieirea unui război nimicitor, lung, epuizant. Din distrugerile lui, au mai rămas uneori vestigii, urme de viață cu atât mai tulburătoare cu cît atestă viața de fiecare zi a unor oameni care doreau să trăiască.

Despre urmele lui cumplite, despre traumele măcelurilor au „vorbit” aproape toți marii maeștri ai artei univrsale, do-

teritoriu binecuvîntat și crearea unei atmosfere de entuziasm, de efervescentă creatoare, de muncă, de agitație spornică, frumoasă ca un dans al fluturilor, laborioasă ca un zbor al albinelor, în vreme de pace. România — pămînt al păcii și muncii, al bucuriei recoltei și al veseliei, iată principalele idei pe care am încercat să le transpun în această lucrare pentru care am ales tonuri vii, curate, proaspete, ca ale florilor dintr-o grădină.

Ideea de pace — gînd statornic, fir roșu care străbate ca o idee dominantă prin civilizația românească este, în sfîrșit, a treia idee prețioasă, la care tîm mult și pe care tocmai am definitivat-o în „*Necontenite creșteri*”. Aici, într-un spațiu fastuos, maiestuos, amintind de goticul medieval, stilul caracteristic epocii de renaștere și înflorire a culturii și artei de pe vremea lui Ștefan cel Mare, o panglică roșie trece parcă în zbor, plutind și înfășurîndu-se de stilpi și coloane, ca un drapel fluturînd în vînt. Spațiul românesc se alcătuieste din ritmuri structurate armonice, străbătute de simbolul păcii. E liniște în acest spațiu românesc, moștenit de veacuri așa, grav și reflexiv, de la strămoși. Azi, el este o efigie, o pecete a sufletului nostru, pe care noi, artiștii, ne străduim să-l evocăm aveau în aceste momente. Sînt mîndră că țara mea este un spațiu al păcii, al culturii, al deschiderii spre toate popoarele lumii; și mai sînt fericită că arta românească, cu timbrul ei atît de specific, este din nou mesagera celui mai umanist mesaj: dorința de pace afirmată categoric.

FLORICA VASILESCU
artist plastic

Numai omul poate decide ce este spre binele lui

— Unul dintre cele mai importante texte ale dramaturgiei noastre contemporane, *Jocul vieții* și al morții în desertul de cenușă, v-a prilejuit, pe scena Teatrului Nottara, stimată Alexandru Kepan, o creație valoroasă: rolul Abel. Cum l-ați gîndit, care a fost ideea de la care ați pornit în realizarea lui?

— Piesa lui Lovinescu este o meditație profundă despre om și menirea lui pe pămînt, iar sensul ei umanist este evident. Tatăl, personajul principal, după o viață care, simbolic, reface întreaga istorie a omenirii, este pus în fața dezastrului final, cauzat de om. Dar, se întreabă și ne întreabă Lovinescu, în cazul unui cataclism nuclear, omul care a distrus totul mai are dreptul de a reface o istorie? Oare s-ar reface o nouă, o altă lume sau una asemănătoare celei dispărute? Ideea piesei este că omul nu trebuie să ajungă la această limită, că el trebuie să discearnă dinaintea ce este binele și ce este răul, că numai omul poate decide, ce este spre binele lui.

Interesant este faptul că Abel — binele „în stare pură” — poate deveni la rîndul lui odios prin retragere și neangajare. Abel înțelege înainte de a muri că nu este de ajuns să nu faci răul, că trebuie acționat, că trebuie făcut ceva. A fugi de realitate nu e suficient. Pe de altă parte, în fața dezastrului, a nenorocirii făcute de mina omului și prin om, în clipa în care omenirea își pierde controlul, forța de regenerare nu se află în altă parte decît în om.

Sigur, Abel este un simbol și tocmai de aceea pentru actor este foarte dificilă conturarea lui precisă, omenească. Mi-e greu acum să povestesc cum am lucrat rolul, esențial mi se pare faptul că prin intermediul nostru, al actorilor, întreg zburcnișul personajelor a devenit credibil, apropiat spectatorilor.

MIRA IOAN

LECTIA DE ISTORIE A CULTURII ROMÂNEȘTI

Constante definitorii ale culturii și, în fapt, ale spiritualității noastre, **umanismul și raționalismul** se regăsesc permanent, inconfundabil într-o impresiune și consecvență vocație a creației pașnice. Niciodată, în tot ceea ce au mai bun, mai valoros și mai durabil, arta și cultura noastră nu au fost bintuite de stihile morții și ale distrugerii. Desigur, tema războiului este o temă predilectă de reflexie pentru scriitorul, artistul sau cărturarul român, dar nu în sensul apologiei sale deșantate, ci al unei meditații grave, lucide și responsabile asupra cauzelor, dar — mai ales — a consecințelor sale morale și sociale. Undeva („Jurnalul literar“ nr. 38, din 10 septembrie 1939), G. Călinescu nota cu fină ironie la adresa unor mentalități și practici ale unor așa-zise „state civilizate“ care agitău spectrul îngrozitor al războiului: „Toti am învățat la școală că evul mediu era întunecat, și nu știu pentru ce. Poate fiindcă marile catedrale erau luminate cu mari tarte și nu cu electricitate. Oricum, medievalii ridicau bisericile și aveau teamă de Dumnezeu. Spaima de anul 1000 e o dovadă“.

Și tot în același text, „Intunecatul ev mediu“, citim:

„Întii de toate medievalul era liniștit și nu căuta pricină de bătaie din nimic. Atât de sigură era viața asta încât orasele libere mișunau: Colonia, Mayența, Strassburg, Spira, Worms, Basel, Nürenberg, Ulm, Augsburg, Milano, Bologna, Pisa, Lucca, Siena, Florența etc. Atât de puțin primejduite erau ele de marile state, încât au rezistat tot timpul așa-zisului întuneric“.

Cu geniul său inegalabil G. Călinescu fixează aici, cu o impecabilă virulentă polemică, mecanismele aberante ale unor patologice „teorii“ ale urii, terorii și distrugerii. Și, în întreprinderea sa nu este, desigur, un intrus, sau un izolat.

Primatul rațiunii

Cine parcurge cu atenție literatura și arta noastră din perioada interbelică și, respectiv, a celui de-al doilea război mondial (spre a ne limita exemplele la aceasta) nu poate să nu fie izbit de legătura intimă, inconfundabilă, dintre cultul valorii și cel al rațiunii. „Toate creațiunile umane — va nota Petre Andrei — sint menite să adauge ceva la patrimoniul dobândit de la strămoși, să sporească această moștenire alcătuită astfel tradiția culturală a unui neam“. Iar Dimitrie Gusti, la rîndul său, consemna: „Științele sociale, sociologice, politice și etica se completează într-o unitate care rezultă dintr-o necesitate dialectică, principiul lor unificator fiind constituit de momentele înfăptuirii actualității sociale“.

Adresa precisă a acestui demers deloc gratuit este de localizat în agitația zgomotoasă a unor „filosofii“ fără nici o aderență la valorile esențiale ale spiritualității românești, la constantele marii culturi universale și care, sub pretextul „instinctului pur“, al „trăirilor plene“, al „energiilor descătusate de prejudecăți“ pregăteau terenul ideologiilor reacționare ale urii și învrăjbirii. Interesul arătat problematicii valorii și axiologiei, ca disciplină științifică, e nu doar unul teoretic, de principiu, ci și un reflex de apărare a primatului rațiunii și umanismului. În acest sens, cuvîntul scris și tipărit, actul de cultură ca atari, devin o arenă și o tribună de luptă.

Atitudinea dominantă în aceste condiții complexe și contradictorii a intelectualului român este fără șovăire de partea valorilor raționalismului și umanismului. Demascînd dedesubturile unor teorii fascizante și războinice — precum cea a „spațiului vital“ — N. Iorga scria: „De cîte ori **Statele** vor crede că trebuie să vorbească despre așa ceva, ele se vor înșela. **Spațiul vital** au să-l caute națiunile, dar la ele sensul e altul.“

Ele se pot întinde prin spirit în spirit, prin activitate în activitate. Și aceasta fără a călca o graniță, fără

vant și patriot — ucis mișelește și bestial de bandele legionare — („Au fost tăiat un brad bătrîn / Ființă făcea prea multă umbră“) scria, cu scribă și amărăciune, despre „Bunele vremi ale lui Attila“: „Nu știu cum în fața realităților de azi, m-am gîndit la vechiul Attila, cel așa de calomniat și la zilele bune pe care le trăia atunci omenirea.“

Cu arme milostive, de pe urma cărora nu se putea să moară o întreagă lume, și care atingeau rareori pe cine nu stătea în fața lumilor, se ducea un război de-a lungul drumu-

„NOI? BUNĂ PACE!“

Desen de: TRAIAN ALEXANDRU FILIP

a deschide o rană“. (în **Neamul românesc**, an XXXIV, nr. 127, din 14 iunie 1939). Și, tot Nicolae Iorga scria în același an: „De jur împrejurul nostru freamătă natiile parcă le-ar îndemna o patimă a omorului și al morții, o sete de sînge cum nu s-a mai pomenit nici în vremurile cele mai sălbatice și mai crude. Înainte de a se arunca bombe care ucid, se aruncă de la o tară la alta vorbele care învenineză (...).“

Așa e vremea: n-avem ce face. Ne pregătim și, dacă va fi nevoie, ne vom apăra cu arma“.

În fine, printr-o sugestivă și deosebit de semnificativă analogie cu textul mai înainte citat al lui G. Călinescu — tot în 1939! — marele sa-

rilor mari, restul locuitorilor avînd voie să trăiască, și ce plăteau nu se ridica la sumele pe care le cere științificul război modern“.

Nu poți rememora aceste pagini fără a reține însuși sensul simbolic pe care G. Călinescu îl va conferi, asasinării lui Iorga, pe fondul evenimentelor timpului: „Cine a îndrăznit să spună că Iorga s-a tîrît în fața brutelor, implorîndu-le mila? Iorga n-a murit de gloanțe. Cînd a văzut armele îndreptate asupra-i, a picat mort de dezgust“.

În acest fel, asasinarea lui Iorga, proiectată în contextul evenimentelor, era însăși o crimă și o înjosire la adresa spiritualității naționale și a poporului nostru.

Împotriva războiului, în apărarea vieții

În luna aprilie 1944, atunci cînd falimentul mașinii hitleriste de război era din ce în ce mai limpede, 65 de intelectuali adresează lui Antonescu un memoriu, adevărat document de conștiință și răspundere națională și civică:

„Domnule mareșal,

În clipa în care un cumplit dezastru amenință ființa neamului nostru, noi, membri ai Academiei Române și profesori ai Universităților din București, Iași și Cluj, martori ai exodului populației și ai devastării satelor și orașelor românești transformate în cîmpuri de bătaie, după îndelungată chibzuință, am hotărît să vă adresăm apeluri de față.

În actuale împrejurări, tăcerea noastră ar însemna o crimă. Avem datoria să rostim răspicat gîndul nostru cinstit, în fața conducătorului statului: războiului nostru cu Rusia, Marea Britanie și Statele Unite trebuie să-i punem de îndată sfîrșit“.

Departate de a fi izolat, asemenea poziție, demnă și consecventă, exprimă o stare de conștiință colectivă națională. Nu întimplător, desigur, în folclorul timpului, circula această poezie: „Cum, nu-i Hitler mare ciine? / Că după el nu rămîne / Decît moarte și ruine; / Cum, nu-i Hitler mare hot? / Omoară feciorii toți / Arde orașe și sate / Europa jumătate. / Pînă Hitler a trăit / Focul nu s-a potolit / Și-a adus în țara mea / Războiul și jalea grea“.

Și tot nu întimplător, în epocă, Pompiliu Constantinescu, va evoca figura lui Titu Maiorescu: „Pentru disciplina criticii literare, după o sută de ani de la nașterea lui și aproape un sfert de veac de la moarte, Titu Maiorescu este încă o stea polară, care nu lasă să se rătăcească mințile în noaptea confuziei și luminează încă valorile vrăjmasse, care pot duce la naufragii, într-o cultură destul de tînără și bîntuită, din cînd în cînd, de cicloane ametoitoare“.

Desigur, citarea mentorului „Junimii“ are o adresă nedisimulată polemică, de vreme ce ea aduce prea bine aminte de atitudinea demnă și intransigentă a lui Maiorescu, cel care, la vîrsta senectutii, a declinat, cu fermitate și curaj, curtoazia insolentă a cotropitorilor germani, declarînd răspicat că la ocupanții țării sale nu va merge decît între baionete.

Semnificative pentru acest climat moral și social sînt și aceste cuvinte memorabile ale lui Miron Radu Paraschivescu din articolul „Tineretul“, apărut în „Timpul“, an V, nr. 1402, din aprilie 1941:

„El a vroit libertatea: i s-a îngădit.“

El a vroit să muncească: i s-a interzis.“

El a vroit să fie una cu poporul lui de țărani și muncitori: a fost rupt de la rosturile lui firești.“

Tineretul românesc, în tot ce are el mai bun și mai curat, nu e nici anarhic, nici trîndav.“

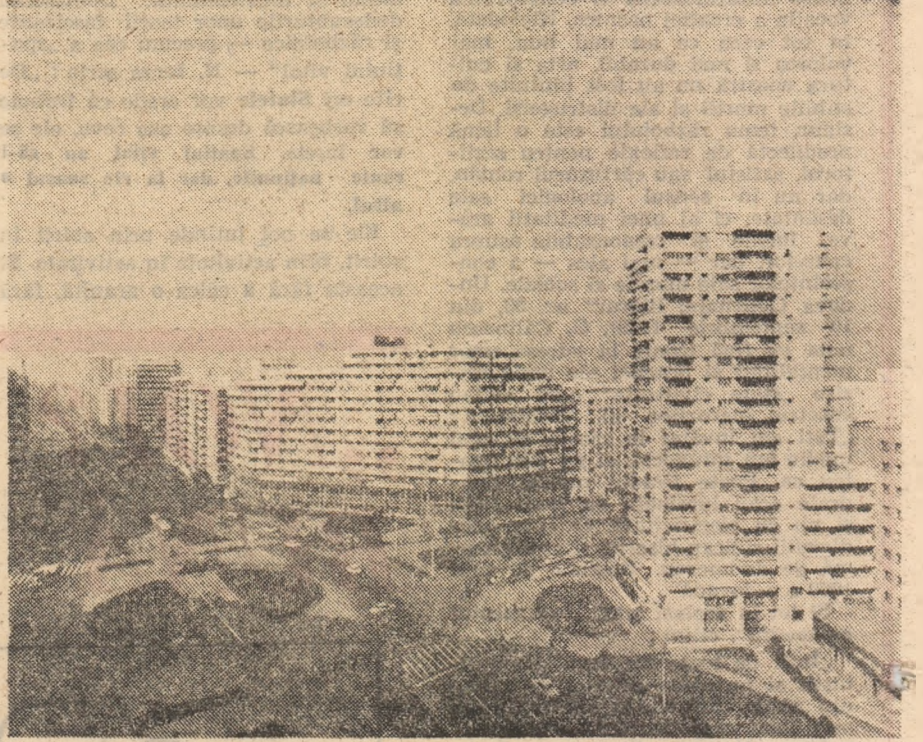
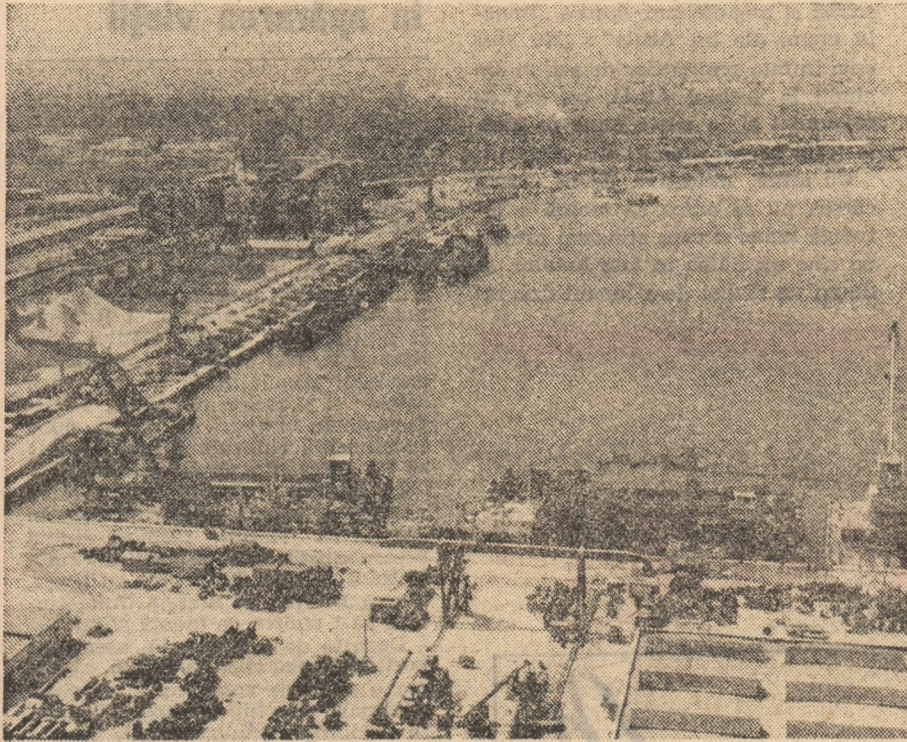
El vrea să-și afe drumurile lui proprii, LEGAT DE POPOR ȘI PENTRU POPOR“.

Toate acestea și explică umanismul și traiculul consens național al actului istoric de la 23 August 1944 care a redat țării și oamenilor ei libertatea și independența deplină. Și toate acestea constituie tot atîtea argumente ale istoriei și culturii noastre în favoarea umanismului, rațiunii și a păcii.

Argumentînd în mod strălucit — prin însăși lecția magistrală a istoriei și culturii noastre — votul nostru entuziast, lucid și unanim la istoricul referendum de la 23 noiembrie 1986, cînd vom spune un hotărît și înălțător **DA** omului! **DA** păcii! **DA** vieții!

ȘERBAN CIONOF

SĂ CONSTRUIM ȘI SĂ TRĂIM ÎN PACE

Un mod inconfundabil de a fi

Este, cu adevărat, miraculos să vezi cu propriii tăi ochi cum se schimbă țara de la un an la altul, de la o lună la alta, de la un început de noapte până în zori. Mai miraculos mi s-a părut, însă, dintotdeauna (acest „dintotdeauna” măsurând mai bine de două decenii, dintre care jumătate trăiești ca reporter al Științei tineretului) acel aproape inexprimabil, prin cuvinte, sentiment de certitudine al oamenilor pe care i-am întâlnit și cu care am stat de vorbă — unora la câteva sute de metri sub pământ, ori într-o simplă barcă de pescar plutind în largul mării, în întreprinderi în care te simțeați ca într-un templu al științei sau într-un sat, cum este Botoșana, din județul Suceava, unde un țaran a avut ideea, pe la începutul anilor '40 (idee ce putea să se nască numai din coșmarul unui război ce nu se mai sfârșea și care adusesse, și pe aceste liniștite meleaguri, nesiguranta zilei ce va veni, teama, spaima foametei) de a ciopli o mămăligă din lemn, tăiată în cuburi, după bunul și vechiul obicei bucovinean, cu sfoara, „mămăligă” ce se păstrează și acum în muzeul din acest sat — reiau, așadar, acel sentiment că tot ceea ce fac este pentru totdeauna. Pentru întotdeauna, adică pentru viață. Viața lor, a copiilor lor, a copiilor copiilor ce vor veni. Oameni care îndepărtaseră fără nici un efort din gândurile lor ideea de război, de revendicare pentru că știau, fără s-o spună ostentativ, că menirea lor este să lucreze în pace, pentru pace.

Încercând să rememorez nume, îmi dau seama că ele aproape nu contează în sine, ci doar în acel numitor care le unește — dragostea pentru sfântul pământ al patriei, pentru dănuirea lui astăzi și întotdeauna. De la Petre Constantin, minerul Erou al Muncii Socialiste, din Lupeni, pe care l-am cunoscut în momente de un rar dramatism, din care ieșise învingător, la finarul geolog de prospecțiuni Ovidiu Bătă, de la Întreprinderea de prospecțiuni și explorări geologice Cimpulung Moldovenească, care își „taie” drumul spre împlinire cu tenacitatea omului care știe că, indiferent de arșița sau ploaia care îl biciuiesc străbătând pas cu pas Obiectivele Bucovinei ori Munții Maramureșului, poate să aducă

o fărîmă de lumină lumii în care trăim, de la oțelarul Cornel Strat, de la Combinatul de Oțeluri Speciale din Tîrgoviște, și până la un foarte bătrîn țaran din ținutul Bistriței (al cărui nume l-am rătăcit într-unul din nenumăratele carnete de reporter încărcate mai ales cu fapte de semnificație), de la admirabilul om, pasionat deopotrivă de meseria sa, de muzică și literatură, de tot ceea ce cuprinde frumosul de fiecare zi, linarul electrician Viorel Rudișteanu și până la foarte cunoscutul — în același oraș, Suceava, Romeo Calancea, șeful Agenției TAROM, a cărui pictură, de o indiscutabilă originalitate, încălzește ochii și sufletul tuturor celor care trec pragul acestei instituții — toți, absolut toți, mă obligă, prin generozitatea faptelor de fiecare clipă pe care mi le-au dovedit în orele pe care le-am petrecut împreună, să nu uit că întreaga suflare românească, cunoscind foarte bine și valoarea cuvintului spus răspicat, dar iubind, mai cu seamă, munca ei, neodihna ei în numele viitorului (neodihna, în cele mai dese cazuri, de o discreție cu valoare de simbol), nu mai este dispusă să accepte incertitudinile.

Mulți, foarte mulți dintre oamenii pe care i-am cunoscut, se întorc acasă după orele „de serviciu” pentru a lua de la capăt ceea ce abia încheiaseră. În numele a ce, în numele cui? Nu i-am întrebat niciodată pentru că înțelesesem, la rîndul meu, ceea ce ei știau chiar fără să-și pună aceste întrebări. Într-o comună din județul Caraș Severin — Șvinița — strămutată de două

ori pentru ca Dunărea să n-o acopere pentru totdeauna, și ai cărei locuitori erau (și sînt!), deopotrivă, țărani, pescari și... mineri, am avut revelația — poate — celei mai fantastice dovezi a tenacității cu care neamul românesc, toți cei ce trăim pe acest pământ, poate și știe să-și păstreze ființa, dreptul ei de a dăinui. O comună, citeva mii de suflete — numărate de la mic la mare —, care și-a luat cu ea, de fiecare dată, împreună cu toate „acareturile”, pe cei de cel mai de demult și pe ultimii plecați pentru totdeauna, și care a știut să facă, în numai cîteva ani, dintr-un versant de munte de pe care ploile „spălau” în citeva clipe orice urmă de pământ roditor, dar pe care oamenii ei s-au așezat, pentru că acolo era locul lor, o localitate de o rară frumusețe, cu străzi asfaltate, cu grădini cărăte cu spatele (pămîntul acestora, desigur!) și împintate în piatra muntelui metru pătrat cu metru pătrat. Și de pe care astăzi culeg două-trei și chiar patru recolte pe an! În numele cui acest efort, dacă nu al puterii — dovedite — că nici un preț nu este prea mare în temeinicia dreptului de a exista. De a dovedi că nimic nu este imposibil? Și, atunci, de ce nu și pacea? De ce nu și acest miracol al puterii și voinței de dăruire, al acestei vocații a cărei rădăcini se pierd în adîncurile veacurilor de existență a poporului nostru?

Întrebările pot să fie, desigur, retorice. Faptele, însă, sînt fapte. Și nimic din ceea ce am făcut noi, poporul român, în numele păcii nu poate fi contrazis. Ceea ce am făcut de secole și milenii, ceea ce facem, de la o zi la alta, astăzi. Prin munca noastră, prin creația noastră, prin modul nostru — inconfundabil — de a fi.

LAURENȚIU CĂRȘTEAN

Moșu' care s-a transformat în lebedă pentru a scăpa de război

Cu-o barbă lungă, albă, cu părul albit și hainele albe — cămașa albă și pantalonii deschiși la culoare — moșu' stătea pe pontonul de la Crișan, povestind oricui era dispus să-l asculte. Povestea despre cum era Delta înconjurată de nemți și-i căuta pe toți cei ce nu

voiau să meargă la război sau anume pe el îl căutau — ca orice operă orală, variantele sînt multiple — care nu voia război. Sau se sustrăsese de la recrutare. Sau fugise chiar cu hainele militare. Și s-a uitat în toate părțile și și-a zis „peste să fii?” să trec pe sub apă

pînă la Tulcea sau pînă la mare”. Nu se poate, și-a mai zis, căci nu pot sta alita sub apă și-i frig și solzi de peste nu pot să găsească eu pentru a-mi acoperi trupul. Ehe, intrerupe el povestirea, la Sulina am fost bîrbier, toată lumea mă cunoștea, eram cel mai bun bîrbier de la Sulina, veneau oamenii de peste tot să-i ferchezuiască eu, apoi am mai fost și marinar și pescar. Cel mai bun marinar din Delta cine credeți că era? Eu eram, nu se exista să știe cineva mai bine decît mine toate coltoanele, toți plaurii, știam eu după anume semne ale mele cînd pornesc și pe unde. Și mi-am zis atunci că numai pe sus pot cu scăpa de război. O să mă întrebați: cum adică pe sus, dacă nu vei fi avut mata atunci un aeroplan cu care să-ți ierzi zborul. Da' de ce trăisem cu alita amar de ani în Delta, nu ca să cunosc la perfecțiune, că nu mai era nimeni mai priceput la păsări ca mine, cum poți să pleci odată cu păsările călătoare?! Puncam pripoane și pescuiam somni cit porcu' de mari, le făceam țarcuri și-i creșteam chiar așa ca pe porci. Trebuia să le dai cu toporu'-n cap, că de te agăța de picior rămîneau numai fulgii — de tine. Și am strîns fulgi și pene și lumea venea la mine și-mi zicea că sînt pe aproape și-și făcea cruce, Moșu' vrea să zboare, Moșu' o să zboare ca păsările cerului. Și-am adunat eu, am făcut niste calcule cite pene-mi trebuiau: cite kile de fulgi la greutatea mea de atunci. Eram un copilandru, ce știam eu? Ia, la vreo cincizeci și ceva de kile. Mi-am făcut două aripi mari, frumoase, frumoase, ce să vă spun, ceva de nemaipomenit,

albe și frumoase că dacă stăteam între lebede nu mă cunoșteam. Și-am pus și fulgii și cînd au apărut ei cu salupa eu stam colo pe virful ăla de deal și ei — ată către mine. I-am lăsat să se apropie și-am dat de două ori, bătaie lungă și tare, din aripi și m-am înălțat. Greu, trăgeam greu și mă cam împiedicam în ele pînă am prins eu cum trebuie să dai din ele și mi-am aflat echilibrul. Pe urmă a fost o nimică toată. M-am tot înălțat. Am făcut un rotocol mare deasupra satului și i-am văzut cum stăteau cu puștile în pămînt, se sprijineau în ele ca-n niste ciomege și se uitau cu mina streasînă la ochi după mine, de nu le venea să creadă. Am văzut ce frumos se vedea satul nostru de sus, dădeam rotocola mare asemenea păsărilor cînd se pregătesc ele de plecare și-și fac cîrdul. Și-un cîrd d-ăsta de lebede a început să dea rotocola cu mine și nu m-am mai văzut.

Apoi tace. Se așează pe o bancă și privește salupa cu care am venit. De la București, ai? zice moșu'. De la București, confirmăm noi. Și tace și tăcem și noi. Pînă cînd cineva nu mai are răbdare și vrea să tragă o concluzie la cele povestite: așa, deci, moș Ivanov, ai scăpat mata de război: te-ai făcut lebedă? Moșu' se uită lung la noi, se uită lung la cel ce-a întrebat, se uită de parcă-ar fi auzit cea mai mare proslie din viața lui. De făcut, m-am făcut eu lebedă, da' de război cum era să scap? De război nu scapă nici păsările cerului, dragul moșule, dară un om? Și dă din nou din cap ca și cum ar spune: ca să vezi ce-au înțeles ei din cele ce le zisei eu!

CONSTANTIN STAN

Călătorii

Liniștea se întinde atunci ca o magmă răcindu-se, greu de parcurs, strigătele, obisnuite, acceptate, devin stridente, agitația calea în vinzoleală, pașii celui obisnuit cu creșterea primesc ecourii false. N-am reușit niciodată să prind, ca reporter, momentul de tranziție din viața unei lucrări, faza alit de scurtă dintre construcție și obiectiv. Poate nici nu am dorit să cantez în niste imagini întepănite trecerea aceasta prin zero, să populez cu conventionalisme acest moment de pace.

Pe cit de scurt pe atit de intens este acest punct de inflexiune: liniștea de pe un obiectiv încă șantier. Uneori nici nu-l simți cînd a fost, nici nu realizezi că în jurul tău miroase a vopsea proaspătă, că beculțe sticlesc de panouri de automatizare, că un om străin este interesat cit tine de rosturile construcției și că el, acel om, se cam împiedică de umbra ta, element inutil în buna funcționare a mecanismului. Chiar dacă nu o vezi de obicei, chiar dacă liniștea nu-ți bubuie

În urechi ca să te avertizeze, e sigur cel puțin pentru mine, că în acea fază tranzitorie se iau hotărâri importante. Și toate drumurile se intersectează în sufletul tău bucurios. Și totii călătorii tăi se vor saluta unul cu celălalt.

Trenul cu care ne întorcem acasă își purta traseul, în paralel cu o sosea asfaltată. Fereastra vagonului ne asigură un cadru din dreptul cărui schimbam anotimpurile asigurându-le o desfășurare firească. Măsuram pecoltele, misticam corect mașinile, pronosticam desfășurarea zilei următoare, ei, dar cite nu poți alcătui de la fereastra unui tren când revii după o săptămână, acasă. Colegul meu de soenariu era un inginer mecanic care făcuse până la vîrsta lui o carieră ce te intriga, fiind ea cînd strălucitoare, cînd banală.

Urcase brusc, spectaculos, pină la poziția de director într-un minister la o vîrsta nu prea respectuoasă după care, sistematic a coborît, repet, într-o ierarhizare administrativă, totuși, treaptă cu treaptă, pină la a fi un principal inginer pe un șantier. În perioada aceea de care amintesc era tot director, la o „Stațiune de Utilaje și Transport“ (S.U.T.) dar nu părea prea multumit. Meseria de elită, el lucra numai cu elemente concrete, pentru el nu existau în rezolvarea problemelor tehnice, categorii de mașini sau organe tipice de asamblare, sau lubrifianti. El își nota fiecare autobasculantă din parcul rece, ce hibe are? A învățat să citească scheme electrice pentru a nu se mai lăsa păcălit de inițiati (moftrușii și cam nepriecpuți); își transformase biroul directorial în laborator și nici o șarjă de ulei nou nu pleca spre motoare fără a-l verifica el înainte. Orice funcție înaltă în administrație i s-ar fi dat el se întorcea către fiare, în minister fiind, de exemplu, a proiectat o multime de utilaje pentru buna întreținere a drumurilor noastre: la construcția termocentralei „Progresul“ din București a mecanizat și automatizat drumul agregatelor pentru betoane de la descărcarea din vagoane pină la și în silozurile fabricilor.

Tenace și inflexibil pină la a părea unora rigid, Benone Săvulescu, inginerul mecanic de care vă vorbesc, a suris în permanență la toate acele schimbări de rang survenite în legătură cu persoana sa, el a rămas meserias.

Pe un alt drum, de fier și acela, mă așteaptă de vreo doi ani, Eugen Anichitei, convins că noua perspectivă din care-l voi privi îl va fi mai favorabilă decît aceea din cartea la care și-a refuzat colaborarea. Între Băbeni — Berbești — Alunu ochiul expert al excelentului constructor Eugen Anichitei veghează creșterea cu greutate dar sigură a drumului de cărbune și, după cît îl cunosc, e cert că priceperea tehnică și răbdarea lui proverbială vor genera poduri zvelte, terasamente solide și gări frumoase.

Dacă ați trecut, nu demult timp pe autostrada București — Pitești veți fi observat, în afara faptului că lucrările de recondiționare ale drumului avansează temeinic, și un cetățean autoritar, ascultat de subordonați, pe care dacă-l veți considera seful acestei activități nu veți greși. Este Constantin Carâp cu care nu reușesc să mă întîlnesc, desi ne promitem vederea programată pe bază de date, decît întîmplător. Și Dinu Carâp construiește, cinstit, or-

golos, lui nu-i poți oferi orice fel de lucrare, pină acum obiectivele sale se numesc: Combinatul Siderurgic Galați, Canalul, autostrada București — Pitești.

Acești oameni își practică meseria cu har, cu destoinicie, cu competență și pasiune. Cînd mă gîndesc la ei pacea capătă chipul frumos al ridicării de sine și al speranței justificate. Pentru ca Benone Săvulescu să poată privi pe o sosea asfaltată un tractoras dotat cu fel

La Măgura Buzăului, despre artă și pace

„Degetele alunecă peste zgrunțuroasele fețe ale monumentelor și nici nu-ți dai seama că, de fapt, ele trec peste o carte pe care doar rătăcirea-napoi, în veacuri, o mai poate deluși de-adevăratale. Nu, n-ai să mai poți auzi chemarea buciomelor spre apărarea gîlei străbune și nici zăngănitul lănciilor și săbiilor în crîncena infruntare cu călcătorii de legi și de țară, dar ele se păstrează, năuzite, în amintirea pietrei pe care dalta și inima și gîndul necunoscutului meșter s-au fost mutat în amintire...”

Rîndurile acestea, pe care le scriam în urmă cu aproape un deceniu în cartea „Contemporan cu visul“, îmi erau sugerate de liniștea și pacea sub care intraseră mai multe vechi monumente de piatră în cadrul unui muzeu în aer liber — cel de la „Fintina Rece“, de lingă Măgura Buzăului. Atunci, ca și acum de altfel, prin piesele de acolo se poate citi, într-un fel, istoria unei întregi civilizații a pămîntului românesc: cea a sculpturii în piatră. Ca un corolar, la puțină vreme de la amenajarea în aer liber a muzeului amintit (pare-se primul de acest fel din țară), nu departe de el și-a deschis „porțile“ cea dintîi Tabără de sculptură în piatră. Către ea și-au îndreptat pașii, dar și dorința de a realiza lucrări valoroase, care să-i reprezinte și care să înfrunte timpul, cei dintîi sculptori, saispnezece la număr, desemnați de către Uniunea Artiștilor Plastici și aflați aici la Măgura sub conducerea lui Gheorghe Coman, el însuși un artist de mare forță și originalitate creatoare.

De atunci, de la prima ediție a amintitei tabere (care a fost reeditată an de an, cu participarea altor sculptori — din toate generațiile și formați la școli și stiluri diferite) au trecut — iată! — mai mult de zece ani. Poienile din preajma Ciolanului — frumoasa și vechea ctitorie de la 1590 a Neagăi, nefericita soată a voievodului Mihnea Turcitul — s-au îmbogățit în fiecare vară cu cite saispnezece sculpturi (număr simbolic, ales cu ocazia împlinirii celor 1600 de ani de la cea dintîi atestare documentară a orașului reședință de județ, Buzău).

Astăzi, cînd sunetul dărilor lovind piatra a încetat să mai fie auzit, după saispnezece ediții ale taberei, luminșiurile de pădure oferă vizitatorului o priveliște cu totul inedită și impresionantă: zeci de sculpturi — tot atîtea simboluri ale muncii libere și în demnitate, ale bucuriei de a trăi și visa, de a cuteza într-o țară frumoasă, cu oameni harnici, încrezători în destinul lor și avînd vocația de a ctitori, prin gînd, faptă și voință pacea — cheamă la medi-

de fel de scule destepete și inginerul mecanic să-i poată spune colegului de mers acasă, simbata, cu modestie: eu am născocit încărcarea biclei mașini; pentru că Eugen Anichitei vroa să construiască un lung și dificil drum de fier și pe Valea Oltului poate sau pe alte văi; pentru ca Dinu Carâp să-i poată întreba un prieten, sofer, întîlnit întîmplător, ei, ce zici, cum ți s-a părut noua îmbrăcăminte de pe autostradă?

PETRE DOMȘA

tație, incită la reflecție, crează revelații artistice nebănuite.

Și iată că la ceas de toamnă, cînd ruginiul frunzelor își arată bogăția și-n preajma Taberei de sculptură de la Măgura Buzăului, m-am reîntîlnit, după mai bine de zece ani, cu Gheorghe Coman, președintele Filialei Buzău a Uniunii Artiștilor Plastici din R.S.R. în chiar incinta marelui amfiteatru natural ce găzduiește neobișnuita expoziție de artă. M-am reîntîlnit cu el și am zăbovit împreună nu numai în fața unor lucrări, ele in-sele sugerînd creația și visul în liniște și pace (precum: **Semn pentru o vale liniștită**, de Mihai Barbu; **Inaripată**, de Pavel Bucur; **Florile de cîmp și Natura**, de Bela Crișan; **Victorie**, de Remus Dragomir; **Pasărea dîmneții**, de Constantin Popovici; **Homo faber**, de Emil Pricopescu; **Ritm constructiv**, de Nicolae Șaptefrăți și altele), ci și a pădurii și dealurilor — loc ideal de meditație asupra vieții, dar și spațiu în care discuția s-a legat firesc și cum tot firesc era, la un anume moment l-am auzit pe interlocutorul meu spunîndu-mi: „Arta, ca orice alt domeniu al muncii și creației umane, are nevoie de pace cum are nevoie viața de oxigen. Cred că nu există artist care ar putea concepe gîndul, creația, destinul lui în afara păcii și a liniștii. Nu degeaba aveau anticii proverbul lor ajuns celebru: „Cînd sună armele, muzele tac“. Cele două noțiuni — războiul și creația sint, prin urmare, incompatibile chiar din ca-

pul locului...”

La Măgura Buzăului, în preajma Taberei de sculptură, pe dealurile din jur era o toamnă frumoasă și bogată în culori cu toate nuanțele pămîntului în ziua aceea în care stăteam de vorbă cu sculptorul Gheorghe Coman. Era o toamnă frumoasă, îl ascultam pe interlocutorul meu vorbind despre creație și

pace și totul părea învăluit în lumină. În lumina de dinafară și-n lumina de dinlăuntru de suflet. Privit pe fundalul codrilor și al cerului, artistul părea el însuși, în acea clipă fără de seamă, o statuie-simbol pentru voința și gîndurile noastre, ale tuturor.

FLORENTIN POPESCU

Un fapt esențial

Imaginea „turnului de fildeș“ în care scriitorul se retrage spre a convorbi numai cu Muza inspiratoare, a devenit anacronică și nici un slujitor al cuvîntului, demn de a fi numit scriitor, nu mai crede în existența ei reală, fiecare mutîndu-și „turnul“ în stradă ori în Cîmpie. Totuși, nu se poate anula un fapt: cînd poetul sau prozatorul se află în momentele de naștere a paginilor sale, el se retrage pe-un colț de masă și-n solitudine, concentrîndu-se pină cînd „vede monstruos“ totul, își scrie lucrarea. Asta nu contrazice decît aparent afirmația „coborîrii în stradă“ a scriitorului, ci doar arată că aria de contact cu oamenii este mai redusă, el fiind obligat să-și inventeze personajele, ori imaginile (în cazul poetului).

Cu totul altfel se petrec lucrurile în cazul reporterului, fie el frenetic sau contemplativ (deși în această profesie contemplația se transformă, de multe ori, în implicare totală) pentru că, „biroul“ reporterului este lumea reală cu șantierele ei, cu uzinele ei, cu pămîntul îngreunat de lanuri aurii, ori cu Marea unde pești fosforescenți taie pinzele apei.

Reporterul este omul care scormonește nu numai în realitatea faptelor fizice (să le numim așa) ci și în sufletele celor care le dau viață din viața lor. E ceva incitant și deosebit de interesant fiindcă reporterul are prilejul să cunoască fapte simple, dar și altele insolite, și să le transmită lumii.

El se îmbogățește continuu, și devine astfel un emițător pentru cei care-l așteaptă pe recepție, ca să folosim o metaforă.

...Sînt unul dintre acești oa-

meni scormonitori, unul dintre cei care străbătînd Dobrogea de la Vama Veche pină la mina de la Altin-Tepe, am cunoscut mii de oameni, am cunoscut faptele lor, și nu pot spune că viața pe care-o duc pe șantiere, în mine, pe ogoarele bicutite de frigul ascuțit al toamnei, ori pe Mare unde furtunile izbesc năpraznic, este o viață roză, presărată numai cu bucurii. Nu! Se cer eforturi mari, sint probleme extrem de acute, dar acești oameni au ceva din răbdarea pietrei (iată că m-am molipsit de metaforă!) și știu să-nvingă cu mult calm și pricepere greutățile care sint reale.

Am cunoscut la 620 metri sub pămînt pe minerul Ion Camciuc care, cu echipa sa, fără să se teamă de umiditatea din mină (la Altin Tepe) își făcea cu multă dragoste munca și fără să lanseze... un ropot de lamentații, de genul „e greu, nu mai putem lucra în așa condiții“ etc.

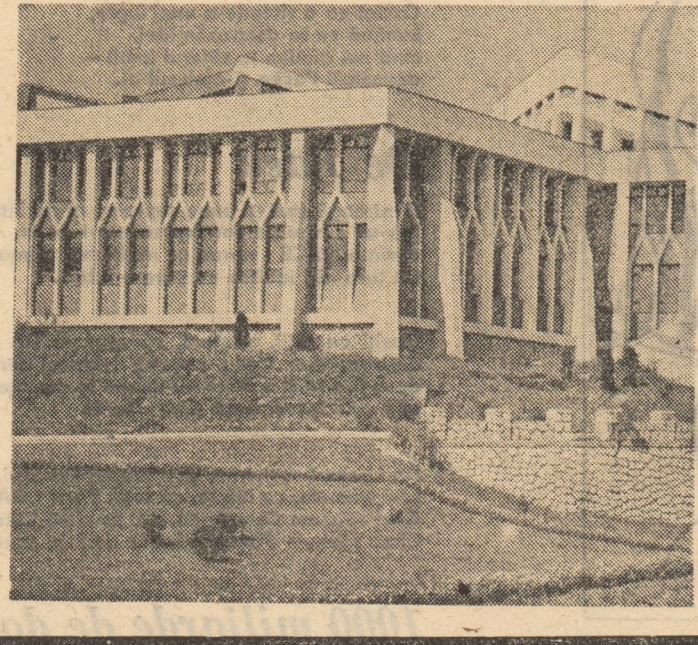
Am cunoscut apoi pe pescarul Constantin Denciu, om tăcut și dirz, luptător cu furtunile Mării, dar știind că victoria e de partea lui, și-am cunoscut pe Magistrala Albaştră ori pe noua arteră a apelor — Canalul Poarta Albă-Midia-Năvodari, oameni care nu o dată și-au sacrificat nopțile pentru a prinde-n rocă un picior de pod, luptînd cu apa freatică și cu frigul.

Ei, bine! toți acești oameni și alții foarte mulți cu care viața mea, în calitate de reporter, s-a interferat, nu doreau decît un singur lucru: să fie lăsați să construiască în liniște, să existe așadar un climat de pace, pentru că, așa cum se exprima tractoristul Ion Bibicioiu, unul dintre personajele cărții mele **Sevente dintr-o realitate fierbinte**, tipărită recent de către Editura Cartea Românească, „grîul nu crește decît în pămînt fertil, nu în cenușă atomică. Noi sintem oameni simpli, dar știm că **faptul esențial** al lumii de azi, al oamenilor acestui pămînt pe care-l lucrăm, este PACEA. Dacă există pace (și trebuie să existe!) apoi și problemele mai aspre se pot învinge.“

Într-adevăr, în toate discuțiile mele cu oamenii Dobrogei, oameni ce mi-au furnizat faptele care-au născut amintita carte, a revenit ca o obsesie continuă ideea păcii. Nici măcar o dată n-am auzit cuvîntul care să numească spiritul războinic. Și este foarte firesc: noi, românii, sintem un popor de constructori (chiar și „orbii“ vîd acest fapt) și este un adevăr axiomatic că nu poți construi decît în PACE. Este un fapt cu adevărat esențial, și autorul acestor rînduri crede, cu toată tăria, că tot ce mișcă aici, tot ce s-a născut aici prin voința și dirzenia oamenilor va trăi sub blînda și aurita lumină a păcii.

Altă alternativă nu poate fi admisă!

ARTHUR PORUMBOIU

În căutarea cărții

Munca de documentare și informare pentru romanul-document „**Pină la capăt și mai departe**“ (Editura Eminescu, 1986, vol. I) a început în primăvara anului 1984, în contextul elaborării reportajului-document „24 de ore pentru destinul României“ (Eminescu, 1984) și a funcționat prin două mari motive principale: primul, evocator, evident necesar într-un anumit context literar al zilelor noastre; al doilea, nu mai puțin important — semnal de alarmă, avertisment — într-o clipă în care omenirea, cutremurată de gîndurile sale negre, se ridică, cu toată ființa ei, cu toată luciditatea de care este în stare, împotriva acestor gînduri negre, iar o latură distinctă a acestui omnesc strigăt de pace își are obirșia în Carpați.

M-am apropiat de ei, de eroii efectivi ai acestei lucrări, de oamenii care au trăit clipe cînd, sub amenințarea nemai-întîlnită vreodată cu moartea forțată, înțelegeau viața direct ca un miracol, cu uimire, cu neliniște. Iată, pacea este dorită de oameni care-au fost nevoiți să facă cel mai crunt război mondial, dorită pentru că ei pot spune din adîncurile lor omenești ce înseamnă pacea și pentru că, știu că prin ea se poate urca spre ore ale dreptății istorice dar și pentru că au trăit, nedorind, războiul.

„Pacea este dorită de către acești oameni în îndurare de gînd pentru că, iată, trebuie să aleagă, prin eforturi specifice, binele de un rău care n-a tinut și nu ține niciunul de esența și devenirea noastră. Este dorită în indestulare de gînd pentru că reprezintă caracteristica a unui popor stabil pe verticalele istoriei și pentru că memoria unui astfel de popor este umbra lui în cosmos, este cartea lui de citire.

Și cartea pe cale de închegare, funcționînd astfel, există peste tot. Strălucirea simplă, nescrișă, în toate inimile trecutului și prezentului lor; pulsa în copiii lor, în limba lor, în speranța lor.

Îmi va fi ușor să adun frumuseți ale gîndului deja formulate, deja spuse, îmi va fi lesne să adun dreptăți ale unui limbaj primordial — și gîndul la nesomnul celor care-au adunat mioritie mă sprijină, mi-am zis. Numai că, în glasurile lor despre cea mai cruntă moarte organizată la scară europeană și apoi mondială — pentru că e de o moarte „locală“ nimeni nu mai poate vorbi — descopeream nevoia imperioasă de pace, nevoia generală de pace, nevoia mea de pace, eu care nu știu războiul, care nu înțeleg, împreună cu generația mea, războiul, iar noi nu vrem nimic din ceea ce nu

înțelegem, descopeream îndemnul la rațiune, la luciditate pe care trebuie să-l preiau efectiv. Îl preiau, îl preluăm pentru că: „Războiul se face la capătul omeniei, la sfîrșitul puterilor tale de OM. Acolo unde începe moartea, exact acolo.

Dar pacea ți-o asumi. Ți-o asumi, altfel n-o ai.

Ți-o asumi ca paralelă a vieții tale altfel nu mai ești! „Te cred, tu știi ce vorbești, foarte bine știi ce vorbești, H.V.U.“

Formidabile gînduri și dureri care-au dialogat vreme îndelungată cu absurdul cel mai ucigător, care-au stat clipă de clipă sub amenințarea cu absurdul ultim se așează la masa păcii și spune că va trebui să povestim copiilor noștri și nepoților noștri numai despre pace, să nu cumva să avem ocazia nefericită de-a vorbi despre un război. Pentru că: „...un război modern cum se spune, al zilelor noastre, nu mai poate fi nicidecum unul... eroic. Creuzet de mici basme sau mari basme, de legende și pilde. El nu poate fi decît un război de victime. Și-atît. Adică este în joc Omul cu toată istoria lui, cu tot cosmosul său“.

Te cred, I.M., sint absolut de acord cu spusele tale. Iar omenirea are destule resurse din care să-și extragă pilde și legende fără să fie nevoită să apeleze la modele moderne ale vieții sale inițiale. Și are destule gînduri uriașe, minunate, în jurul cărora se poate trăi Omeneste. Iar soarele poate să se mai frîngă în focuri

zilnice milioane de ani alături de aceste gînduri.

Miini care-au tinut, care-au înghețat, care au singerat pe instrumente ale morții fără egal, se împreună, sărmene prietene de-o viață, ca într-o rugăciune, într-un gînd comun al păcii. Mă reped cu bucurie și zic despre această uscăciune lucruri frumoase dar amintesc că miini mai tinere, de patruzeci-cincizeci de ani, n-au cunoscut încreșterea armelor și e bine, e totuși bine. „Da, zici cu glas scăzut, dar o pace de patruzeci de ani este foarte scurtă cînd un război ultra-modern de un singur minut înseamnă deja foarte mult, înseamnă sfîrșitul sigur“. Te numești S.D. și continui: „Necesitatea imperioasă a păcii vine direct din experiențele tragice ale războaielor trecute dar mai ales din spectrul celor posibile. Mai ales ultimele sint hotărîtoare, mai ales că plata se face, s-ar face cu Viața ca Sine. Nimeni nu „mai plătește“ cu bucăți de geografie anumită, cu frînturi de istorie, cu sclavie sau libertate, ăstea încetează să mai fie monede ale războiului, ei, dacă a urcat peste capul omului, vrea totul: Viața ca Sine“.

În acest punct eu mă tulbur dar capăt încrederea că oricît să căuta, prin aceste spații, o carte de război, despre război, o pot găsi însă, în esența ei, este oricînd o carte pentru pace.

CORNEL BRAHAȘ

SPUNÎND PĂCII DA, NOI ALEGEM

DIN VERBELE LUMII PE A FI

Dan Rotaru

Patriei, în Pace

Dimineată a cuvintelor mele,
izvor al versului meu cel mai pur,
înțelesul suprem al faptelor noastre
il cuprinzi tu, Patrie, în propriu-ți contur.

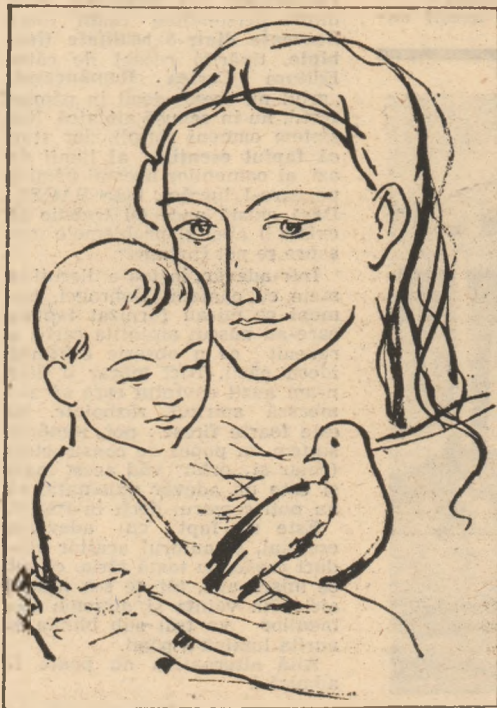
Se aude cum vine mereu de departe
Cintecul-Domn al limbii române.
Între imnurile ce-n Pace în suflet se scriu,
cel mai frumos, Patrie, tu vei rămâne !

Alegere

Dintre toate minunile lumii,
azi despre Pace eu vă vorbesc,
ca despre propria-mi viață sau
ca despre cel mai frumos vis omenesc.

Cit încă se pot scrie poeme,
cit încă în Pace se poate iubi,
să facem, prieteni, din numele noastre
un zid ce-narmarea o poate opri !

Căci dreptul la viață nu este
un simplu cuvânt, ci e chiar
acel ideal pentru care
nu-i nici un efort în zadar.

Desen de : TRAIAN ALEXANDRU FILIP

Mara Nicoară

Pacea din sufletul nostru

I

Pe acest pământ, ca o iubire eternă
Trecută din om în om
De mii de ani, merii înfloresc la fel
Orașele cresc pe cîmpie ca o lumină de aur
Vapoare puternice stau la porțile de aur ale mării
Noi am iubit acest pământ și l-am apărat
Pacea a fost această holdă de griu
Strălucind pe cîmpiile pământului
Pe cîmpiile sufletului
Fiecare cuvânt este o sămînță
Căzînd în pământul cel bun al viitorului.

II

Pacea înseamnă acest pământ unde sîntem acasă,
Aici vom îmbrăca veșmintele fericirii

El e rațiunea de-a naște,
de-a crește copii, de-a iubi.
Spunînd Păcii DA, noi alegem
din verbele lumii, pe A FI.

Anotimp de Pace

Copilul meu, e ora cea mai gravă
pe care-o bate veacul azi în noi.
Din statele de plată ale lumii
să fie șters : REPORTER DE RAZBOI !

Căci sentimentul Păcii e acela
care ne-apropie pe toți acum
și orișicînd, și calea dezarmării
e-al rațiunii și-al visării drum.

Tu rizi frumos, ca toți copiii lumii,
și risul tău curat hrănește flori,
cînd cu privirile înalți spre cîmuri
albi porumbei, de zeci și zeci de ori.

De-aceia nici nu vreau să știi ce poate
să se întîmple astăzi pe pământ,
dacă speranța de-a trăi în Pace
s-ar risipi și ar muri în vînt.

E ora cea mai gravă a istoriei.
Balanța s-o plecăm spre-un ideal
ce îl numim cu toții, deopotrivă,
un ANOTIMP AL PĂCII, MONDIAL !

Aceasta-i Pacea

Cuvînt de roade plin și de lumină,
Cuvînt ce gura o-nfloresțe, cînd
noi îl rostim cu glasurile pline
de cel mai pur și mai fantastic gînd.

Cuvînt ca o victorie-a unei lupte,
Lumină ce se-așează în idei,
cînd noi gîndim la viitorul lumii -
aceasta-i Pacea și-nțelesul ei.

De Pace

O-ntreagă țară-și pune suprema ei dorință
într-un cuvînt pe care cu sufletu-l rostim -
cuvîntul PACE : vrea ce ne inundă ființa.
Cit țara ni-i iubirea cu care o iubim.

Veniți cu toții, prieteni, să spunem DA dorinței
de-a pune-n fapta noastră istoricul temei
de-a fi o țară-a Păcii nu numai în cuvinte,
ci și prin înseși viața și visurile ei.

Ne cheamă rațiunea, ne cheamă fiul țării,
să-i spunem, cu iubire, cu toții, Păcii : DA.
Cînd spunem Ceaușescu, noi spunem Viitorul.
Cînd spunem Pace, spunem dorința scumpă-a
sa.

1000 miliarde de dolari

Înainte de-a imagina limba morții,
în care vorbesc armele toate,

Mănunchiuri de levănțică vom risipi prin colțuri.
Aburul de argint al bucuriei, dealul cu păpădii,
Aici, lumina blîndă își vindecă
Sufletul convalescent.

Pe dealuri, berbeci cu coarne răsucite,
Ogorul, în care nu au căzut încă
Semințele acestui timp neîndurător.
Vîntul își atîrnă măștile duioase prin grădinile toamnei,
Aici, pe pământul limbii române
Unde fiecare cuvînt este floare și fruct,
Fiecare cuvînt, un semn de pace.

III

Păsări albe se înalță ca un semn de pace
Peste orizontul de aur al patriei,
Peste munții de piatră melodiioasă.
Cărrile dintre holde bătătorite de greieri
Griu peste tot mirosînd nebunește
În aerul incins de căldură.
În arborii cu frunze înalte
Sînt fructe roșii, arzînd în văzduh
Fructele lor sînt cuvintele,

Desen de : VICTORIA ARGINT

popoare-ale lumii, priviți-vă fiii
de miliarde de mii de carate !

Înainte de-a imagina zborul
unei rachete spre-o viață umană,
învățați limba pe care-o vorbește
cea mai simplă și mai vindecabilă rană !

Poate-atunci, în sfîrșit, veți pricepe
de ce fac atîta risipă de versuri poeții.
Popoare-ale lumii, e prea scumpă moartea,
spre-a nu da măcar o șansă, vieții !

În absența Păcii

Spune-mi, Patrie, în limba recoltelor,
pe care ca nîcîcînd acum o-nțeleg,
de ce fără Pace, imaginîndu-mă,
mă simt ca și cînd n-aș fi întreg ?

Fără Pace, aș fi ca și fără Cintec.
Fără Pace, aș fi ca și fără glas.
Fără Pace-aș simți că nimic din iubirea
de ieri și de mine nu mi-a mai rămas.

Fără Pace, aș fi ca și fără gînd.
Fără Pace, n-aș mai putea înțelege
cele mai frumoase povești ale lumii
prin care privirile rătăcir-ar pribeg.

Fără Pace, aș uita cînd e
primăvară sau toamnă sau iarnă sau vară
și m-ar durea anotimpurile,
și viața ar începe pînă-n vis să mă doară.

Roțile soarelui aleargă pe dealuri galbene.
Cu ochii închiși urmăresc conturul patriei
Săpat în inima mea.

IV

Poate să dispară un munte, poate să sece o mare,
Petalele trandafirilor se pot transforma în zăpadă,
Dar Patria și oamenii ei sînt veșnici
Pentru că în fiecare bob de griu doarme un erou
Pentru că pentru pace și viitor trebuie să lupti,
Iar noi, cu toții sîntem luptători eterni
Pentru binele Patriei.

V

Pacea este un imn închinat muncii,
Ne așteaptă
Ogoarele cu griu,
Ogoarele cu porumb și floarea soarelui,
Ogoarele de hirtie albă ale cărților viitoare,
Ogoarele din sufletele copiilor
În care aruncăm semințele binelui și ale frumosului.

Da, Păcii!

Și iată, din Carpați se-aude
un DA spus Păcii foarte clar!
Izvorul păcii-i România,
cu apă clară, de cleștar.

Se-aude-n lume cum cu toții
ne spunem dorul de a fi
și de-a rămâne-n veci o țară
în care Pacea va-nflori.

Căci noi avem acum în frunte
Eroul Păcii, luptător.
Când spunem DA, se fac un cîntec
colorile din Tricolor.

E timpul

Iată că nu-s numai vorbe
dorințele noastre, acum!
Cuvintele trec azi în fapte -
e logicul, unicul drum!

Poporul român își zidește
în fapte mărețu-i destin.
Popoare-ale lumii, e timpul!
Gîndiți și la cei care vin!

E timpul să urce lumina
în gînduri, precum într-un vers!
Să fie o PATRIE A PĂCII
ETERNE acest Univers!

Apel în România

Se prea poate să invingă
citeodată cei ce vor,
dar nu pot ca să cîștige,
dacă nu vrea, un popor.

N-am pornit vreodată-o luptă,
niciodată vreun război,
dar întotdeauna țării
am știut să-i fim eroi.

Vrem să fim eroi în viață!
Vrem să fim ai Păcii-eroi!
Spre-a avea eroi, azi, țării
nu îi trebuie război.

Oameni cu un cuget sincer
și cu un romantic vis,
ascultați Apelul Păcii-n
limba Mioriței scris!

Și urmați-ne chemarea,
și aveți credința-n noi,
cei ce totdeauna țării
am știut să-i fim eroi!

Mărturisire de Poet

Eu vreau să pot scrie poeme
nu la licăriri de obuz,
Eu nu vreau să scriu despre arme,
al căror destin e confuz.

Eu cred în cuvintele Păcii
mai mult decît cred în profeți.
Vă rog, ajustați-vă visul,
și mai ascultați de Poeți!

Cînd veacul vă este prielnic,
uitați-vă, totuși, la ceas,
și poate că veți înțelege
cît timp de trăit ne-a rămas,

de veți continua cu abisul
pe care-l zidiți zi de zi.
E timpul, vă spun azi poezii,
ca marșul spre moarte a-l opri!

VI

Între un cuvînt și altul sînt prăpastii pline de lupi
Care privesc cu ochii roșii.

Vîntul
Stîrnește animalul de sticlă al lacului.
Între cuvinte sînt sate cu case albe
La porți femeii cu mănunchiuri de flori galbene
Luminindu-le fețele tinere.

În tăcerea dintre cuvinte se aude ploaia
Picurînd peste crîngul inverzit
Umplînd cu timp igheaburile cerului.
Între cuvinte se aude lumea întreagă
Arzînd armele și chipul de taur al războiului.

VII

Vremuri potrivnice, inundații și sateliți
Ca niște ochi rotitori în văzduhul întunecat -
Pămîntul se rotește cu rochia lui multicoloră,
E atîta ură în lume, incît s-a întunecat hirtia din cărți
Dar noi, de secole, sîntem aici
Pieptul nostru este hotarul de care nu se trece

Emilian Marcu

Ziditor de țară, ziditor de pace

Zi de adevăruri pogorit-a-n schele
De sub axul lunii și te-a cîtorit
Omule ce astăzi ne înalți spre stele
Ne ești gîndul limped', pur și de granit.

Ziditor de țară, ziditor de pace
Omule tu astăzi ne-ai croit un rost
Că pot pruncii lumii viitor a-și face
Și ne este țara sacru adăpost.

Și ne spală riul limpede hotarul
Și ne-ncinge hora munților din noi
Și noi știm că munca ni-i acum cîntarul
Și zidim prin faptă țară de eroi.

Crezul suprem: Pace

Prin referendum ni-i voința, iată,
un crez suprem de-a cîtoru-n azur
în stema țării pacea cea curată
și viitorului să-i dăm un luminos contur.

Ne este forță dragostea de țară
și de aceea spunem DA acestui legămint
și condamnăm pe-acei care condamnă
la dispariție planeta ce-o numim Pămînt.

Spre ce s-ar îndrepta din larg vapoare
și-aviatorii unde-ar poposi
de n-ar mai fi un țarm ca fiecare
să poată-n liniștea planetei a iubi.

Prin referendum ni-i voința, iată,
crezul suprem de-a construi neîncetat
sub scutul blind de pace-adevărată
un viitor ce-atîtea generații l-au visat.

Ne este forță dragostea de viață
și vrem să fie griul liber a se coace
și de aceea spunem DA așa cum ne învață
al țării Președinte: Vrem să fie pace!

Ascultați planeta plînge...

Ascultați cum plîng copacii peste umedul pămînt
Ascultați, vă zic, cînd ninge cu atîtea amintiri
Ascultați chiar dacă gîndul vă e străjuit de vînt
Sau purtați fantoma morții tănuită în priviri.

Ascultați cum plîng în iarbă greierii spre inserat
Ascultați vă zic, chiar dacă hotărîți pentru planetă
Ascultați, și-n morți se-aude bocetul îndoliat.
Ascultați vă zic eu vouă, conștiința vi-i absentă?

Ascultați cum plînge pruncul care nu cunoaște vis
El ce-n vis trăiește, parcă, în acest mileniu care
Sub demența unei bombe face iad din paradis,
Ascultați vă zic, cît încă mai e timp pentru iertare.

Ascultați planeta plînge. O, ce tristă întimplare
Să depîndă ea de-aceia cu demența în priviri
Ascultați și luați aminte; prea ușor acum se moare,
Prea depîndem de-ntimplare sau de ura unor firi.

Noi muncim sub soarele arzător al zilei
Cît timp pe aceste locuri există oameni și există griu
Nimic rău nu ne poate atînge.

VIII

Mai mult decît pasărea, griul este simbolul păcii
Boabele dulci, pe buzele tuturor, ca o bucurie
Piinea sufletului, de mii de ani,
Nici întunericul care se lasă pe munți
Nici vînturile de argint
Nu vor smulge din matca ei eternă
Această holdă a poporului nostru
Mereu altă generație seceră griul cu grijă
Culegînd boabele împrăștiate pe jos
Cu niște stele strălucitoare.

IX

Zgomot de roți pe căile depărtate ale văzduhului
Pe dealuri galbene, turmele blinde
Pasc ierburi amare.
Griul făgăduinței doarme în ogor

Cînd spunem DA

Cînd spunem DA îl spunem pentru țară
Il spunem pentru-al nostru viitor:
Scriem pe cer cu-n porumbel ce zboară,
Prin vot rostim voința-ntregului popor.

Cînd spunem DA înseamnă că lumina
Pe casa noastră e un steag curat
Și pot albinele să-și săvîrșească truda
Căci truda le e unicul lor dat.

Cînd spunem DA noi știm că pentru țară
Înseamnă cel mai amplu zbor și dor
Să ne-apărăm în pace țărîna milenară
Să ne-apărăm lumina pusă-n Tricolor.

Cînd spunem DA o dimineață în privire
Ne înflorește ca un pom în primăvară:
Noi știm că floarea-i semnul de rodire,
Noi știm că pacea-i idealul pentru țară.

Desen de: VICTOR VLADIMIR CIOBANU

Faceți deci să ningă-n pace

Domnilor pe stradă ninge și în arbori e lumină,
Un incendiu de zăpadă s-a produs întimplător
În fantoma unui greier iarba fragedă suspină,
Noi purtăm cenușa morții peste munții-nalți de clor.

Duceți deci la abatoare gîndurile-acele care
Ca pe-o jucărie spartă iau planeta uneori.
Domnilor, pe stradă ninge ca în nopțile stelare:
Nu lăsați ca existența să depîndă de erori.

Nu lăsați planeta-n fața unei ne-nțelese crize,
N-o urcați pe metereze ca pe-un condamnat de rînd.
Uriașe vînturi bată, să ne spele blinde brize
Dar nu ne-nveliți cu floarea unei bombe, vrînd-nevrînd.

Domnilor, pe stradă ninge și în arbori e lumină
Aburul de piine caldă ne înfășură ușor.
Un incendiu de zăpadă s-a produs, cu-atîta vină:
Noi purtăm cenușa morții peste munții-nalți de clor.

Faceți deci să ningă-n pace. Nici nu știți cît e de bine
Cînd un greier bate-n geamuri cu un cînt de-ndrăgostit
Și în arbori este floarea o fintină care poate să-nlumine:
Domnilor, pe stradă ninge, ca în miezul unui mit.

E atîta pace în jur, în sufletul nostru,
Incît pacea, ca un imn al muncii
Va cuprinde tot pămîntul.
Pe oglinzile vîntului cad semințe și flori
Steaua patriei strălucește
Pe ceruri eterne.

X

Pacea este cîmpia aceasta de aur
Fînețele pline cu flori, oamenii buni și harnici,
Caii albi și gutuii înalți cu frunze de ceară,
Pacea este ceasornicul cetății
Din care curg secundele
Și oamenii le transformă în victorii
Pacea este marea, în cămașa ei de lumină
Munții, cu zăpadă strălucitoare,
Ca un foc sacru, amintind de dacii liberi,
Albinele sălbatice
Roind în brazii parfumați
Pacea este munca și iubirea noastră
Credința în ziua de miine,
Pacea este
Acest copil, pășînd prin iarba roșie a toamnei.

Umor și inventivitate în teatrul pentru copii

În sala mare, totdeauna plină pînă la refuz, a Casei de cultură a sindicatelor din Focșani, au avut loc, de-a lungul a cinci zile, mai multe spectacole destinate copiilor, spectacole aparținând unor teatre de păpuși și de animație, pentru copii și tineret, dar și unora pentru „oameni mari” din diferite orașe ale țării. Manifestarea, înscrisă în Festivalul național „Cîntarea României” și aflată la cea de-a IV-a sa ediție, și-a atins cu prisosință scopul — sutele de copii, fie veniți pentru prima oară la teatru, căci vîrsta nu le îngăduise să aibă experiență de spectatori, fie deja cunoscutori, împătimiti iubitori de teatru, au trăit cu mare bucurie fiecare reprezentare, au ris și au aplaudat, au dialogat cu personajele și, neîndoindu-se, au tras multe învățăminte filosofice. Pusă sub un semn generos — **Viitorul, copiii, pacea** — trecerea în revistă a spectacolelor de teatru pentru copii de la Focșani a însemnat pentru oamenii de specialitate, pentru regizori și păpușari, pentru actori și dramaturgi un binevenit prilej de analiză a calității repertoriului destinat celor mici, colocvii finali marcînd cîteva dintre problemele privind textul dramatic și modalitățile punerii în scenă în teatrul pentru copii.

Sigur, la întîlnirea de la Focșani nu au putut fi prezente decît cîteva dintre cele mai interesante spectacole înscrise pe afișul teatrelor noastre, dar se poate spune că eșantionul a fost reprezentativ, căci el a evidențiat și marile calități (recunoscute în lumea întreagă) ale teatrului românesc pentru copii și unele dintre neîmplinirile sale. Interesant, de altfel, este faptul că la Focșani sînt invitate nu numai reprezentații ale teatrelor de păpuși ci, în principiu, orice spectacol al cărui destinatar sînt copiii. Categoriile diferite de vîrstă, de înțelegere, de capacitate de receptare — spectacole gîndite, alcătuite să răspundă acestora. De la **Scufița Roșie** al Teatrului de păpuși și animație din Bacău la **Mary Poppins** al Teatrului liric din Craiova, de la **Elefantul curios** al Teatrului de păpuși din Ploiești la **Print și cerșetor**, pus în scenă la Teatrul pentru copii și tineret din Iași, de la **Căluțul năzdrăvan**, al aceluiași teatru, la **Motanul încălțat și Aventuri cu Scufița Roșie**, aparținînd Teatrului Tîndărică, spectacolele s-au caracterizat printr-o mare diversitate de limbaj, propunîndu-și, cum era și firesc, educarea și formarea celui mai tînră public.

Ce se observă la cea dintîi privire aruncată asupra titlurilor montărilor venite la Focșani? Că toate, dar absolut toate, sînt prelucrări sau adaptări fie după cunoscute povești, fie după romane destinate copiilor, aparținînd literaturii universale. Multe dintre ele făcute cu talent, cu umor, cu o detașare ironică plină de har; altele mai greoaie sau deviînd latura parodică spre vulgar, forțînd neinspirat modernizarea. Cuceritor, spectacolul cu **Aventuri cu Scufița Roșie** a propus o „parodie pentru toate vîrstele”, în care Cristian Pepino, inspiratul și talentatul autor, a retipificat povestea Scufiței, Rosii în tiparele unor genuri diferite: povestea clasică, aventuri de capă și spadă, întîmplări științifico-fantastice. Cu o imaginație sprintină, cu un umor rafinat, tot timpul dublate de necesara claritate a demersului artistic, păstrînd sensurile moralizatoare ale basmului, spectacolul a fost și o fermecătoare lecție despre trecerea unei teme prin tiparele unor genuri literare și, în subtext, una despre permanența unor motive literare. Interesantă, bine construită, a fost și transpunerea lui Alecu Popovici după **Motanul încălțat** de Charles Perrault, dar nu putem a nu observa că un autor atât de cunoscut și de apreciat a putut face o prelucrare după **Scufița Roșie** bîntuind de momente de un umor dubios-vulgar. Cu profesionalism și îndeminare, au fost făcute și dramatizarea Silviei Kerim după **Mary Poppins** și aceea a lui Ștefan Oprea după **Print și cerșetor** și a Gabrielei Po-

pescu și a lui Val Moldoveanu după **Mărunțica**. Sigur, toate acestea sînt titluri de mult intrate în patrimoniul universal al literaturii destinate copiilor și prezența lor, în repertoriul teatrelor noastre nu poate decît să ne bucure. Totuși, absența totală de la întîlnirea de la Focșani a unor spectacole bazîndu-se pe texte românești este îngrijorătoare și semnificativă, pentru că ea atestă o stare de fapt: anume că dramaturgia originală pentru copii se află în mare suferință și că de la cunoscutele texte de valoare ale unor Nina Cassian, Gelu Naum și Alecu Popovici, scrise cu ani în urmă, nu prea au mai apărut altele noi, desigur, de calitate. Și la colocvii s-a vorbit îndelung despre această lipsă, iar experiența ce pare a continua, a unor teatre ca Tîndărică, de la solicită și de a lucra direct cu unii dintre cei mai buni scriitori ai noștri se anunță a avea rezultate bune.

Dacă un element esențial în dorința de educare și formare a copiilor prin intermediul teatrului îl constituie valoarea scriiturii dramatice, este tot atât de important modul în care ea este transmisă micului spectator, limbajul teatral prin care se intră în comunicare cu publicul. Dacă teatrul de păpuși și, în general, cel destinat copiilor trebuie să reprezinte un punct de vedere asupra lumii, acesta, însă, trebuie exprimat printr-o multitudine de mijloace care să-i poată cuprinde și reda esența. Claritatea limbajului, dat extrem de important în teatrul adresat copiilor, nu înseamnă deloc simplism, lipsă de imaginație, didacticism, naivitate jucată a celor mari ce vor a mima copilăria. Tocmai prin inventivitate, printr-o imaginație plină de har, prin mobilitate a expresiei s-a evidențiat în întreaga lume teatrul nostru de păpuși și cel destinat copiilor. Fără a exclude spectacolul în care doar păpușa este personaj, se observă din ce în ce mai mult o îmbogățire a limbajului teatral, convenția devenind mai complexă. Minuitorul apare la rampă, intră în dialog masca și actorul, păpușa și minuitorul. Cînd acest lucru îmbogățește fantezia și sensul spectacolului — ca, de pildă, în **Elefantul curios** realizat de Cristian Pepino sau, într-un alt mod, în **Motanul încălțat** realizat de Ștefan Lenkisch — avem de-a face cu o reprezentare complexă care solicită într-un înalt grad atenția, capacitatea inventivă a copiilor și care, totodată, le formează gustul pentru frumos și le deschide calea minunată a înțelegerii limbajului teatral. Cînd, însă, faptul rămîne exterior, cînd nu se naște un dialog creator de noi sensuri între minuitorul apărut în fața publicului și păpușa sa, sau între personajul actor și personajul-păpușă (ca în **Căluțul năzdrăvan**, realizat de C. Brehnescu), atunci spectacolul are doar un aer de prețiozitate greoaie, iar mesajul nu ajunge la public. Pe alte coordonate, lucrurile se întîmplă la fel și în spectacolul de teatru cu actori destinat copiilor. Întrucît excesiv, cu pretenții excedînd puterile actoricești, încercînd să creeze atmosferă în detrimentul desfășurării acțiunii și al inventivității canalizate spre aceasta, **Print și cerșetor** de la Teatrul pentru copii și tineret din Iași (regia Natalia Dănăilă și C. Brehnescu) a obosit, nu a putut capta atenția spectatorilor. Faptul nu trebuie trecut deloc cu vederea căci prostul gust, vulgaritatea, lipsa de claritate a demersului artistic sînt mai nocive în teatrul destinat celor mici al căror discernămint și al căror gust nu sînt încă formate și, care, astfel, pot fi chiar deformate.

Grija pentru felul în care teatrul contribuie, prin limbajul său specific la educarea multilaterală a copiilor țării, preocuparea pentru ridicarea nivelului de calitate al teatrului pentru copii — iată sensul manifestării ce a avut loc de curînd la Focșani.

MIRUNA IONESCU

O nouă stagiune a Teatrului Manuscriptum

Reluăm la Muzeul Literaturii Române spectacolele lecturii, cunoscute publicului sub titulatura **Teatru Manuscriptum**. Inițiate în urmă cu peste 10 ani, spectacolele noastre sînt încă o formă prin care Muzeul își asumă sarcina valorificării patrimoniului. Ne-am adresat operelor inedite, uitate, ignorate ori neapreciate pe cît ar merita. Au făcut obiectul unor reușite seri de teatru piesele **O soare la mabala** de Costache Caragiale în regia lui Romulus Vulpesco, **Bogdan Dragoș** de Eminescu, **Sfîntul de Gib** Mihăescu, **Ochiul de Radu Stanca** (toate trei în regia lui Mihai Dimiu), **Pribeaga de V. Voiculescu** în regia lui Marin Sorescu etc. Actorii din toate teatrele Capitalei și-au dat concursul, în stagiunile trecute, la acțiunea noastră de descoperire ori redescoperire a unor valoroase texte dramatice.

După ce a fost eroul unui spectacol-document intitulat **Dosarul unei crime politice**, de Mihai Stoian, în regia lui Mihai Dimiu, Nicolae Iorga este acum autorul cu care se reia activitatea Teatrului Manuscriptum. Avem în pregătire o stagiune dedicată teatrului cu motive mitice. Prima din această serie este **Frumoasa fără trup** de N. Iorga, care reia mitul tineretului fără bătrînețe și al vieții fără de

moarte.

Regia tuturor spectacolelor stagiunii a fost încredințată actorului (și regizorului) Mihail Stan.

Colectivul de interpreți, compus din Olga Bucătaru, Iuliana Ciugulea, Mircea N. Crețu, Sabin Făgărășanu, Sorin Postelnicu — colegii ai lui Mihail Stan de la Teatrul Giulești și Elena Bog de la Teatrul Nottara, au acceptat colaborarea cu Muzeul Literaturii plăcîndu-le foarte mult piesa. Pe lângă bucuria de a participa la un act de cultură, prin care Muzeul Literaturii dorește să atragă atenția publicului și specialistilor asupra unei laturi mai puțin apropiate a personalității marelui cărturar, interpreții își iubesc, fiecare, rolurile.

Publicată în 1929, și ne jucată pînă azi, **Frumoasa fără trup** este o piesă de gînd frumos și înalt, în care mitul este rescris cu o mare libertate și cu o mare rigoare în același timp. Cu respectul ideii inițiale și cu îmbogățirea ei de pe o altă treaptă a dezvoltării culturii noastre. Primul spectacol cu **Frumoasa fără trup** va avea loc luni 24 noiembrie orele 18 la sediul Muzeului Literaturii Române.

D. CLAUDIA

Dulcea plasă a realității*)

Pentru mulți, realismul începe acolo unde se sfîrșește jungla abstracției, adică acel teritoriu defrînat, cu drum drept, fără perioole, pe care poți merge cu harța în mină: ea-ți explică, ea-ți răspunde la nedumeriri, nu-i chip să greșesti nu-i chip să nu-înțelegi!

Iată însă, că unui realism nu-i trebuie să funcționeze „în exco”, să fie „hiper” sau „supra” sau „ultra”, pentru a da peste cap, ca pe o jucărie de hirtie, meticuloasă prejudecată.

Imaginația unui univers inconjurător, mai mult decît familiar, cotidian și casnic alcătuit fără subtexte, fără complicații și fără mimetisme, cum este cel creat fără aere demiurgice de **Onisim Colta**, se transformă și într-o demonstrație de cît de nepregătiti sînt, încă, unii pentru a pricepe o realitate pe care de altfel o percep vizual. De fapt, aici este și clou-ul: o percep vizual, și-alit.

Cu o virtuozitate care mă sperie puțin, fiindcă întrevăd în performanța ei, pericolul înlocuirii gîndului cu soluția, întotdeauna bună și salvatoare a tehnicii, punct critic al oricărui manierism individual sau colectiv, autorul este în stare să reproducă totul: împletitura de paie, coșul de nuiele, rugozitatea lemnului și să inventeze orice — de exemplu rame baroce care nu sînt alcătuite din vreo formă decorativă ci, prin convulsia unei materii necunoscute structurată, ca și cum ar fi piatră cioplită, stuc delicat sau lemn sfleuit.

Tehnica este a unui antic și peren **trompe l'oeil**; constatării că, un artist este „doar un ochi care vede lumca” celebră replică suna: „dar ce ochi!”, ei bine: „Ce păcăleală e aici!” Cei ce vroiau să dea iluzia halucinantă a realității nu uitau nimic, nu neglijau nici un amănunt iar imaginea era, la urmă, într-adevăr de autentic, pînă la proba contrarie. Aici nimic nu-i autentic ci, totul e idee, traseu de gînd, univers construit ca un mular după modelul unui ideal. La Colta, 99% e esență a lucrurilor iar restul 1% e compromisiul sentimental al autorului asemni emoției unui astronom în fata răsăritului de soare.

Poate fi și-așa. De exemplu, cosmogoniile lui sînt foarte aproape de acoperișul de țigla care se visează vegetal tinzînd spre soare (și-ntr-adevăr, țiglele se metamorfozează-n stuf, iar cusma de stuf a unei colibe se desprinde de popi și căpriori și începe să plutească ca un covor zburător), jos, rămîne șarpanta dezgolită unde, dimineața-n zori, lumina te cheamă ca-ntr-un tunel al timpului, poarta pustie păstrează drama omului ce nu mai e, doar chipul lui ca frescă decojită de demult, zidul alb, gardul de lemn, frunza căzînd, zgîrietură în uluc și sindrila plesnită, eroul plecat care veghează cu un ochi treaz asupra porții de aur, peretele care se prăvale stîrnînd un nor de țării și peste tot, lumină.

Fără machiaj

„Codrule judecător...”

Legile codrului sînt simple și vesnice. Ele tin de vitalitatea fără egal a celor care cîntă, cu zîmbetul pe buze lauda tragică a vieții și a morții în virtutea unui eroism hazliu și tonic, opus falsului eroism declarativ. (Nu vă speriați, e vorba de o exegeză de drag, deci suav-imperfectă...).

„Codrule judecător / codrule judecător, / Nu mă judeca să mor, / Nu mă judeca să mor...”

Autoritatea „juridică”, singura pe care morozanul cîntist o recunoaște este aceea care îi conferă în egală măsură morala și răsplata muncii, deci hrana plătită prin muncă. I se adresează fără sfîieli bigote, cu un amuzament conferit de curătenia tuturor intențiilor sale de tăietor de lemn, nevinovat de greșala firii, cea care l-a silit să ucidă pentru rană ceea ce îi este mai drag: umbra de sub brad și viața bradului dătător de viață umbrei. Mai rizînd, mai încrunțîndu-se bărbătește, cîntecul urmează: „Măi codrule nu mă vinde. Că-s tînră și te-oi aprinde!”. Violența supărării morozănești se simte deja în coaja subtilă a aceluiași umor jucat cu răbdare. Vioara (cetera) pare că nu a înțeles despre ce e vorba. Finalul dramatic este întirziat cu bună-știință.

„Codrule judecător / Nu mă judeca să mor!” Cum se poate cere mai frumos iertare arborelui că trebuie să-l ucizi, iubindu-l așa cum numai muncitorul forestier din Maramureș iubește obiectul poetic al crimei sale necesare?!

„Judecămii și-oi tăcea, om ca mine n-oi avea!”

Replica bunului codru-tăiat este o su-

Lumina care țîșnește din atolul primordial al unei geneze, care fecundează deopotrivă o grămadă de seminte, care fulgeră mormanul de cremene, care scoate la iveală acoperișul lupuit și scoroiit, care revelează o figură. Ca un reflector, lumina conspectează lada cu obiecte, năsarca moartă, movila de nisip. Dar, întotdeauna, lumina aceasta e fulger, rază, fascicol care invie, construiește, protejează, mîngieie, innoibă, dezvăluie, răscumpără; e condiția existenței neînsufletitului, e semn de viață, e lumina limpezind arhipelagurile unei insule cu istorie naturală, cu dramă umană, cu determinare, transformînd o ogradă a realității în oocenă spirituală.

Pentru asta Colta nici nu avea nevoie să conteste vreo ordine a lucrurilor; sau ordinea lui e una firească, bucuror acceptată ceea ce nu înseamnă că nu este multă antitraditie în felul în care „decupează” elementele acestei realități, ocupîndu-se de detalii cu precizia unui telescop, și totuși, fără să recurgă la mijloacele de exprimare, la sugestia fotografiei (sau fotorealismului). Față de același fragment fotografiat, decupajul artistului dovedește în primul rînd selecția, din noianul de detalii oferite lui de concret, a celor mai semnificative, și mai ales, punerea lor într-un context de o mare coerență.

Tuș, peniță, pastel, creion negru, un desen perfect ca la cei vechi; o tenacitate și o temeinicie a compoziției evidente; sacrificiu bărbătesc și anvelopă molatecă, care dă farmec și o poezie, ușor desuetă, puțin feminină, intruciva cochetă, calofilia cît îi stă-n putință prețioasă în sine, fără emfază dar cereemonioasă, aparent deschisă și enigmatică în fond, senină, pînă la dizolvarea culorii în lumina albă, ușor melancolică și de loc comodă, care suride superior și interogativ: „Nu sînt ca toate celelalte? de ce nu mă-înțelegi?!”

Desigur, în fata grăuntelui care clădește muntele, și-n fata apei inspumate care spală aeeva pietrisul la malul mării miniatatural dialogînd cu monumentul sînt un spectacol. Dar în fata ochiului de apă strîns în căușul unui capac de canal în care se reflectă splendoarea norilor și tăriile cerului cei ce nu știu, mai bine să nu s-avinte să filosofeze căci, nu de ideal e vorba, sau de gînd răsturnat, ori de condiție terestră / condiție celestă fiindcă, dincolo de gardul acestei grădini unde fiecare lucru, ca la Lucretiu, „emană efigii”, stă artistul și observă, lucid necruțător cum se-ncurcă unii în dulcea plasă a realității.

SIMONA VĂRZARU

*) Onisim Colta, expoziție personală de desen, Căminul artei, București.

verană muțenie, reproș insuportabil, se pare, pentru poetul maramureșean, uci-gaș de nevoie, acum plîns și strîmtoat de nedreptatea din stele.

Să fim acum deosebit de atenți! Ceea ce părea să fie un joc de-a tăierea bradului, începe să fie o vină gravă, tratată cu pudoare și triste infiltrații comice; devine mărturisire grea, învățătură splendidă și înțelepciune plătită scump sufletește:

„Judecămii și-oi muri / plînge-i și ții-bănu!”

În formele slăvit respectate, ale limbii române în varianta maramureșană „a bănu”, respectiv „a-ți bănu” nu înseamnă a suspecta ci „a-ți părea rău”! Deci, Tu, codrule, care m-ai pedepsit pentru că ți-am tăiat bradul din tine te vei pune pe tine însuși la îndoială, te vei mîhni tu însuși de decizia, luată în pripă (codrul l-a judecat prea aspru pe tăietorul de lemne) astfel că, neînțelegînd, tu, codrule, dragule, că umblu cu săcurea prin inima ta pentru că „asa trăbuie” și nu pentru că „asa vreau ei” mai ascultă o dată, fii bun:

„Codrule judecător, nu mă judeca să mor! Judeca-mi-i și-oi muri Plînge-i și ții-bănu!”

ADRIAN PINTEA

P.S. Cunoșc un om minunat care, atunci cînd e necăjit, îmi dă telefon și îmi spune, cu toate pădurile noastre în glas:

— Ce mai faci, Bade?!
Îi răspund:
— Ei, bade, bade...

Ei sint contemporanii mei

Redactori ai Musonului de primăvară

Stiind că-i voi fi prezentat lui Gheorghe Pitul, am postat două zile, mi-am făcut inventarul tuturor păcatelor și am stat în câmpână dacă pot apărea în fața curiozității sale. Căci auzisem despre el că ar fi un fel de strănepot al lui Savonarola, coborât ca tot ardeleanul în Capitală, să verifice la fata locului instalațiile infernului citadin.

Poetul păduros de odinioară se uita într-adevăr la cei din jurul său ca la niște butuci de viață atinși de filozofie, clătina din cap, tăcea inteligent, elipea încercănat și maiestuos, descifrând în noi vinovății ancestrale, lăsându-ne în final, ca pe o stivă de lemne nevrednice, să cugetăm la focul Gheenei.

Luind-o pe urmele lui Ioan Alexandru a dispărut o vreme prin cele pustietăți... Cura de spini și lăcuste din desertul Freiburg l-a făcut, pesemne, mai înădăuitor cu semenii fiindcă, desicind în brîncovenescul spațiu de creație și odihnă de la Mogosoaia, n-a mai aruncat anatema asupra consumatorilor apei de foc; ci despre tambalul, acordeonul și ghiocara — cu care băstinașii mogosoieni atacau în cite o seară zidurile cetății creatoricești — nici ele nu i s-au mai părut unelte ale diavolului.

O vină de piatră din muntii Carpați curge cu siguranță către Balcani și ce-i pe dedesubt își găsește înăemănarea la suprafață. Primarul Balcaniei, nobilul Fănuș de Neagu, l-a uns pe Pitul drept cetățean de onoare al acestei binecuvîntate provincii, izgonindu-i sălbăticiunile din fire, hărțuindu-l de toate pădurile Bihorului, încît putem spune astăzi cu mîndrie că bucareștean ca Pitul mai rar se poate vedea în stațiile autobuzelor ce duc spre Balta Albă.

Urmele schirniciei germanice n-au dispărut cu totul. În spatele blocului său există un monument, ce aproximativ nează de ani de zile pruncuții și coconii cartierului cu fiare vechi. Sint unii ce susțin că monumentul, cărat de Pitul din Germania, a fost cîndva automobil și că între cele două războaie ar

fi funcționat. Alții jură că Pitul l-ar fi împins cu umărul din grăniță în grăniță, supunându-și în felul acesta trupul la cazne, aidoma vechilor eremiți. Drojdiiile mitologiei încă dospesc și nu dau semne că se vor domoli curînd.

Cu noul Pitul mă imprietenii degrabă. Student al Universității din Mogosoaia fiind, și inconjurat numai de profesori doctori-docenți în melancolie și răsfat — Mazilu, Pucă, Mircea Micu de Neagu, Romul Munteanu — am găsit în Pitul un frate de înnățătură la fel de silitor. Publicînd noi la acea vreme mai puțin în presa literară, ne-am poreclit redactorii ai Musonului de primăvară, decisi să ne împrăștiem poeziile pe vînt, cocotăți cu buzunarele dofordora de manuscrise în turnul de piatră roșie de lângă cuhnia domnească. Cum în ziua aceea n-au bătut vînturi prielnice deasupra Mogosoaiei, nepublicați și amărîți ne-am dat jos din sediul redacției și pînă la urmă, stelele fixe ale lui Pitul și podurile proprietate personală au ajuns, vrînd-nevrînd, în tiparnițele obișnuite.

Păquos — ca orice poet adevărat — Pitul a încercat să îmbrace mai tirziu caftan prozatoricesc. Nu i-a stat în fire s-o ia; hăuînd, cu pluta la vale prin cine stie ce romane-fluviu, astfel încît s-a multumit cu titlul de mozanolog, scotînd scînteie cu bageta de ebonită din blana petrecăretului Maciste.

Inscris în cursa almanahiadei, ca reprezentant al Vieții Românești, a reușit să depășească cu o mică uclă de gătit sparghnel cele o mie de rețete de gătit ciurcerii ale revistei Steaua. Se zice că anul acesta va lansa almanahul „Cum să construim un transatlantic la domiciliu”.

Pînă la viitoarele confruntări narale de iarnă ale revistelor literare, mă mulțumesc să răsfoiesc Fumul de altă dată al poetului Gheorghe Pitul și să constat că infumurarea domniei sale nu era, cituși de puțin, lipsită de foc.

MIRCEA DINESCU

Scriitorii tineri și cărțile lor

Cornel Moraru

Recitînd cele două cărți scrise de Cornel Moraru, am fost surprins să descopăr pasiunea criticului pentru un număr restrîns de autori, pentru cărțile scrise de aceștia. Mare parte dintre scriitorii despre care scrie în **Semnele realului** (Editura Eminescu, 1981) revin în **Textul și realitatea** (Editura Eminescu, 1984). Practic, autorul urmărește cu atenție evoluția aceluiași scriitori, selectați după proprii și exacte criterii valorice.

Criticul de la Tirgu Mures scrie cu aceeași seriozitate și temeinicie despre toți cei care li vin în atenție, sau rătăcire voit-nevoită în cine stie ce colț al țării.

Criticul a fost hărăzit de la început a-și tipări cronicile literare într-un săptămînal demare tiraj, ca, după ce a gustat din gloria fiecărei săptămîni, să se retragă la o revistă lunară de unde intervine destul de rar. În spatele tăcerii impuse se ghicește simburile unei lucrări ample...

Judecat după cele două cărți tipărite, Cornel Moraru e un critic echilibrat, neinfluențat de nici un fel de concern al opiniilor, crezînd, așa cum s-a mai spus, în talent, inspirație, în dreptatea egală în fața valorii, a fiecărui scriitor.

Ca să fim sinceri, deși criticul scrie cu egală aplicație despre poezie, proză și critică, paginile de critică a poeziei din ambele cărți sint de o rară inteligență și frumusețe. Dealtfel, criticul recunoaște în chiar primele rînduri ale cărții de debut: „Nu poți gîndi și scrie despre poezie (mai ales despre poezie) decît trăind-o. Lectura însăși e participare afectivă și asumare deplină, posesivă chiar, a unui text care nu e al tău. Poemul are forța de a provoca această seducție suverană. E de fapt forța lui

de a fascina, prin irealitatea sa, și de a se comunica nestingherit oricărei alte conștiințe...”

După ce comentează două cărți de critică a poeziei semnate de tineri autori (Lucian Alexiu și Daniel Dimitriu), criticul își începe incursiunea în poezia contemporană cu Geo Dumitrescu, realizînd poate cele mai pertinente rînduri care s-au scris vreodată despre poezia acestui parcimonios poet din faldurile căruia au ieșit generații întregi și alți poeți izolați. Criticul înțelege și poezia și tăcerea poetului astfel: „Un poet incuizabil e Geo Dumitrescu, fiindcă exprimă toate posibilitățile lirismului... La el cuvintele vin întotdeauna dintr-o mare absență. Dar nu cuvinte inventează poetul, ci o altă stare de grație...” (pag. 24).

Tot astfel, judecățile despre: Doinas, Nichita Stănescu, Emil Brumaru, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu, Adrian Popescu, Horia Bădescu, îl recomandă pe Cornel Moraru ca pe unul dintre cei mai buni critici de poezie. Mai transcriem încă o definiție a poeziei, aparținînd criticului: „...Poezia însăși e o meserie de noapte, ilicită — o necontenită recidivă a suspiciunii, legitimă dealtfel, împotriva frumuseților uzate...” (pag. 29).

Demn de remarcat este și modul în care criticul face dreptate unor cărți mai puțin sau superficial comentate. Nu mărturisește și nici nu descoperi nicăieri dorința de a polemiza cu fenomenele care duc la această stare de fapt. Cărțile lui Buzura, ale lui Mircea Ciobanu, Breban, Mihai Sin, Mircea Horia Simionescu, Bălăiță, Lăncrănjan sint analizate cu aceeași seninătate aplicabilă cărților lui Ștefan M. Găbrișan sau Valentin Serbu, Ioan Rădin, Virgil Duda, D. Dinulescu, Mihai Giurgariu și alții.

Intr-o secțiune aparte a primei cărți ce se constituie din eseurile despre Constantin Noica și Mihai Șora, intuim (desoperim) ceea ce am bănuît pe tot parcursul cărții: liniștea-neliniștea criticii sale provine din înțelegerea prin filosofie a literaturii, tentativa lui Cornel Moraru de a răzbate dincolo de cadrele rigide ale criticii literare, spre cunoașterea profundă.

Cel de-al doilea volum: **Textul și realitatea** are un schelet bine articulat, fiind mai omogen, trădînd un critic de cursă lungă, capabil să ia în piept totul. Structurat în patru părți mari: **Critica în actualitate, Atitudini, Exilul interior, Textul și realitatea**, preponderența o are de această dată proza, romanul.

La sfîrșitul lecturii, într-un text intitulat **În loc de prefață**, criticul mărturisește: „Sintem convinși că fiecare autor își are locul său în cadrul totalității structurilor unei literaturi. De aceea, fiecare scriitor autentic (mărimea fiind relativă) merită să fie tratat cu seriozitate. E ceea ce înțelegem noi prin calmul valorilor.” și: „Mizînd totul pe text, încercăm să privim și dincolo de text, să avem mereu o deschidere proaspătă și încordată spre lume; se înțelege, respectînd strict un punct de vedere al literaturii ca literatură asupra vieții...” (pag. 235), ceea ce cititorul are posibilitatea să descopere și singur. E o mărturisire, o credință de care tinărul critic se slujește atunci cînd oficiază și își asumă responsabilitatea afirmațiilor critice.

VALERIU BĂRGĂU

Omagială

Opera unei vieți

„Infinită este opera, iar sufletul ne zorește să o îndeplinim” — iată cum definește Goethe acea stare aparte de oricare altă stare, acel foc tainic și mereu nestins ce determină în fiecare artist adevărat gestul creației, căci numai cei ce cunosc acest neîncetat foc spiritual pot, cu prețul dăruirii întregii lor vieți acestui nobil țel, desăvîrși ceea ce numim — operă. Avem și noi, în acest noiembrie liniștit și lîrziu, același sentiment și crez: că opera înseamnă dăruire, munca a mii și mii de ore, dincolo de trecătoarele clipe ale bucuriilor succesului. Ori de cite ori pașii ne-au purtat către și prin atelierul aceluia pe care ne-am îngăduit să-l numim și cu alt prilej „sfinxul picturii românești” am avut acest sentiment, cit și revelația că spiritul minunatului popor român, frumusețea neasemuită cromatică a tot ce înseamnă puritate și mister în jocul de umbră și lumină îngăduit ochiului nostru, că tot ce își poate înteme-

ia filozoful din mozaicul gîndurilor sale, toate acestea pot deveni și au devenit nemurire așezată sîrguincios și destoinic, cu fiecare nouă lucrare, în patrimoniul național, de către acest mare artist născut în urmă cu opt decenii. Căci, la 18 noiembrie 1906 în registrul de nașteri al orașului Craiova avea să fie trecut numele fiului pictorului Gheorghe Baba, numele celui ce venea pe lume cu menirea de a adăuga o neasemuită nestemată la cununa de valori artistice ale României — pictorul **Corneliu Baba**. Și, pentru că despre minunatul imperiu al culorii nimeni nu poate vorbi mai bine și mai adevărat decît însuși pictorul, să dăm pictorului Baba ceea ce cu drept și se cuvine, dreptul de ne spune: „sint recunoscător celor ce m-au lăsat, atîta amar de ani să amestec culorile și să-mi crez cu ele atîtea visuri. Culorile sint însăși existența mea, rațiunea de-a trăi. Sufăr și mă simt fericit în preajma lor, m-am ferit să le trădez vreodată sau să le

condamn de neputința mea. Culorile n-au nici o vină, le privesc ce minunate sint cînd împodobesc trupurile vietuitoarelor, frunzele, florile și fructele pămîntului. Nu ele sint cauza neîndemînării noastre cînd nu le putem face să strălucească cum ar trebui, dureros de frumos ca cele de pe aripile unui fluture sau ale unei păsări, pe coaja catifelată a unui fruct sau pe petalele celei mai modeste dintre flori. De fiecă dată în prezența lor, cu miinile curate ca înaintea oficerii unui ritual, le binecuvîntez amintindu-mi psalmul poetului: „sufletul mi-e plin de o bogată durere / ca o corabie cu mîrgăritare / ce își poate pierde tezaurul / la o răscolire de talaze”.

Nouă, celor ce cu adevărat îi sintem recunoscători artistului **Corneliu Baba** pentru minunata sa operă, nu ne rămîne decît să-i dăm asigurarea că truda unei vieți întregi dăruită șevaletului nu a fost zadarnică. Vă dorim, iubite maestre, ca miinile dumneavoastră și sufletele noastre să se bucură cît mai mult de bucuria simfoniei culorilor, vă dorim viață îndelungată și „La mulți ani”.

REMUS BOTAR

Atitudini, dezbateri, controversă

Coerența universului liric

Lucru remarcant și subliniat de critică, personajele Gabrielei Adameșteanu au bine întipărită în memorie ideea realizării cuplului. Și primul nume care trebuie pomenit este Letiția Branea, eroina principală a romanului de debut. Aproape tot ce face, tot ce gîndește se află sub gîndul acesta care revine insistent, persistent, obsesiv. Este semnul sub care își judecă partenerii vremelnici: „Nu poate fi asta”, gîndește ea după fiecare intîmrire. Pentru ea, „fiecare dimineată se colora de așteptare”. Motivul principal îl constituie spaima de singurătate asociată unei egale panici ce o cuprinde în fața spectrului nereușitei sociale și profesionale. Nerealizarea prin cuplu, eroina o resimte ca pe o infirmitate:

„În vara aceea am început să mă string de rușinoasa neasemănare”. „Era singură — spune în altă parte — în mijlocul altor cupluri fericite”.

Tema este susținută în mod consecvent, multe personaje sint reluate de la proză la proză, urmărite sub aspectul realizării sau nerealizării cuplului. Un asemenea cuplu, Marta — Dinu, pomenit ca un punct de referință în biografia Letiției Branea (fericit, crede ea) apare, în prim-plan în „Neliniște”, de astă dată istovit de obișnuința zilelor și nopților egale. Cristian Pătrașcu, abia schițat (personaj girat de întîmplare, pînă la un punct) din „O plimbare scurtă...” se redescoperă monogam prin vocație în „Dăruiește-ți o zi de

vacanță”, terorizat de infidelitatea presupusă a Veronicăi.

Dinu, pomenit mai sus, seamănă cu Cristi Pătrașcu prin resemnare: „viața lui se orînduise deja și i se păru că n-o să mai schimbe în ea nimic și n-o să mai facă niciodată un gest pînă la capăt”, dar — într-un fel — se află și-n situația lui Niki Scarlat, îndatorat moral și social consoartei, de unde o nemulțumire surdă care-l roade pe el și-i macină căsnicia.

Cuplurile realizate: Sophie — Ștefan Mironescu, Ivona — Niki Scarlat, Marta — Dinu, Cornelia — Georgeta Pirvulescu și altele par ipostazele aceluiași nerealizări — același mod de a radiografa eșecul unei căsnicii, cu motivațiile inerente. Cristi Pătrașcu, convins de frivolitatea Veronicăi, dar, mai ales, Ștefan Mironescu, terorizat de gîndul infidelității consoartei sale au crize acute de gelozie, în al doilea caz, cu accente camilpetresciene marcate: „dacă totuși este nevinovată?” reacție firească, în linia unui personaj

care se construiește prin introspecție și indoială perpetuă.

Asemănările, reluările, sugestiile de la personaj la personaj nu se opresc aici. Onitoiu, spre exemplu, seamănă în unele puncte cu Titi Lalomițeanu prin dorința de a face carieră, dorind puterea cu pretul oricărui compromis și, ca amîmunt, amîndurora le lipsește arma elocinței. Cu distincțiile necesare, Anton Romașcanu (model pozitiv în existența lui Cristi Pătrașcu) este deținătorul succesului social ca și Petru Arcan, invidiat ca și acela și, probabil, cu aceleași succese erotice de bănuît. Dar Biță, fratele mai mic al Margaretei Branea, nu pare o schiță, chiar inconsistentă, a lui Anton Romașcanu? Tanti Zoica, care umblă din casă în casă, pe la rude și cunoștințe pentru a mai schimba o vorbă și fuma din țigările gazdei, sau Niculina, prin limbajul natural, bine particularizat, chiar Margareta Branea, personaje din romanul de debut par eboșe pentru personajul memorabil al întregii

proze a Gabrielei Adameșteanu — Vica Delcă.

★
Toate aceste observații făcute pînă acum nu fac decît să întărească convingerea noastră că avem în față un univers epic coerent, coordonat de legi proprii, străbătut de obsesii și personaje ce revin leit-motivic într-o operă de proporții remarcabile.

Dar nu mai puțin tulburătoare, făcînd parte din acele scrieri (calificate de autoare într-un interviu din 1976) „convîngătoare prin omenescul lor”. Mînuind cu siguranță cele mai moderne tehnici literare într-un ansamblu armonios și coerent, sinceră (liric vorbind) în tot ceea ce face, depășînd chiar de la debut experimentul de orice gen și „jocul de-a textualizarea”, Gabriela Adameșteanu este o certitudine a prozei de azi și o mare promisiune pentru viitor.

MIRCEA DINUTZ

În viziunea lui Nicolae Iorga, poporul român n-a făcut numai să asimileze ceea ce-au creat alte popoare și nu s-a mulțumit să se sincronizeze cu anumite stadii de modernitate ale Europei, ci, adesea, a anticipat el însuși anumite forme de viață social-politică și formule de creativitate cultural-artistică. Istoricul își propunea, de altfel, în **Locul românilor în istoria universală**, trebuie să reamintim, „de a-i așeza într-un fel mai exact în cadrul vieții de obște a lumii și, mai cu seamă de a arăta momentul și felul în care au inițiat și ei acest întreg”. Or, de o „inițiere” nu poate fi vorba decât în cazul în care poporul român a oferit comunității europene modele de fapt și existență, în care a anticipat, a anunțat, a prevestit structuri, aspecte, elemente, de viață social-politică și cultural-artistică, ce au devenit ulterior bunuri ale patrimoniului universal.

Metoda savantului nu e de a le inventa, ci de a le releva prompt și succint, pe tonul unei obiectivități desăvârșite, ori de cite ori relatarea istorică i le scoate în cale. Acest firesc al procedurii, dublat de cunoașterea exhaustivă a faptelor, garantează veracitatea tabloului care se încheagă epocă de epocă. Sint priorități și anticipații diverse; și nu îndeosebi culturale, deoarece sinteza nu atinge decât tangențial, în virtutea unei viziuni istorice integratoare, acest capitol. Cele mai pregnante sint acelea de factură social-politică; după ce reiterează teza esențială pe care o dezvoltase într-o comunicare academică din 1915, potrivit căreia, prin întemeierea statelor românești „după o concepție originală, avându-și rădăcinile numai în tradiția proprie”, „pentru prima oară apare în Răsărit astfel o concepție națională echivalentă cu concepția teritorială, bază modernă pentru statele apusului Europei” (teza pe care cercetarea contemporană a documentat-o meticuloasă), Nicolae Iorga produce numeroase exemple particulare: subliniază că Mircea cel Mare își creează, în 1395, posibilitatea de a „a întemeia” o asociație de cruciadă permanentă ce va continua timp de zeci de ani, deși în forme deosebite; punctează faptul că Țările Române sint acelea care elaborează în sud-estul Europei „prima întemeiere constituțională (s.n.) și încă bine clădită, armonioasă și completă”; precizează că „sistemul «faptului împlinit» este un element de originalitate creat de români” în 1859, un adevărat „model” de acțiune pe care ei îl propun „politicilor generale” și care va fi „urmat peste câteva luni de inițiativa lui Garibaldi”; evidențiază actul lui Cuza de la 2/14 mai 1864 ca pe o „îndrăzneală inovativă socială, prima în Europa”. Pe plan cultural-artistic, istoricul menționează că românii îl traduc pe Herodot în limba națională „înaintea occidentalilor”, observă că Dimitrie Cantemir „schitează”, printre primii, „profilul unui lanț de munți” și consideră că foarte cunoscuta sa *Descriptio Moldaviae* este „una din primele forme a ceea ce se va numi mai târziu antropo-geografie”. Cu acestea, n-am epuizat prioritățile și anticipațiile pe care Nicolae Iorga le decupează, pe firul povestirii, din istoria românilor. Exemplele excerptate de noi demonstrează cu prisosință că poporul român a propus de-a lungul istoriei sale modele de creativitate socială și culturală majore.

de audiență europeană la vremea lor, care au „inițiat” comunitatea continentului și pe care aceasta și le-a însușit și le-a integrat în fondul comun de valori. În ultimă instanță, schimburile reciproce de valori, pe care poporul român le întretine cu celelalte popoare europene, probează o vocație exemplară a conviețuirii pasnice. Poporul român n-a schimbat niciodată uneltele pe arme decât pentru a-și apăra țara, și-a primit întotdeauna oaspeții cu piine și sare (de aici, proverbiala sa ospitalitate), iar pe prieteni i-a susținut în ceas de primejdie cu o frățescă datorie. Când otomanii au invadat Peninsula Balcanică, Mircea cel Mare s-a opus, prin mijloace diplomatice și armate coteropirii moșierilor săi din sudul Dunării: rostul „asociației de cruciadă permanentă” pe care o întemeiază el în

Despre locul românilor în lume (II)

1395 nu era altul decât salvagardarea sud-estului european. Când otomanii izbutesc, totuși, să subjuge statele sud-dunărene, Țările Române își deschid primejtoare portile, asemenea cetăților italiene, pentru unele din personalitățile lor culturale, care își desăvârșesc astfel opera în noul cadru: Nicolae Iorga îl citează ca exemplu edificator pe Nifon, învățatul grec care avea să fie învățătorul lui Neagoe Basarab. Mai mult încă, românii sint aceia care conservă o mare parte din valorile cultural-artistice ale popoarelor din sudul Dunării, și îndeosebi ale poporului bulgar. Sint opere din literatura bulgară care nu s-au păstrat decât în copii manuscrise întocmite în Evul Mediu pe pământ românesc de cărturari români sau ale căror impecabile variante integrale cunoscute astăzi li se datorează. Concomitent, domnii români au făcut mari eforturi materiale pentru a organiza în sud-estul european o amplă rețea de instituții spirituale, capabilă să opună rezistență politicii otomane de convertire și de naționalizare. În această idee, Nicolae Iorga se oprește îndelung asupra spectaculoaselor inițiative ale lui Neagoe Basarab, domnul care „fînă să fie socotit drept patronul tuturor citorilor” spirituale, de limbă greacă și slavonă, din „vastul Orient”. Două secole mai târziu — răstimp în care cei mai luminați domni continuă această singulară strategie de citorire în spirit —, Țările Române sprijină renașterea națiunilor greacă și bulgară. Pentru primul caz, Iorga relevă, printre altele, că școala domnească grecească din București de la finele secolului al XVIII-lea „avea un loc de frunte, fiind deopotrivă cu cele de la Constantinopol, din insula Chalki, din Kydonia în Asia Mică”. Pentru al doilea caz, trimite la o seamă de fapte din perioada premergătoare războiului de la 1877: formarea unor intelectuali bulgari în mediul cultural românesc și a unor medici, la școala doctorului Davilla; constituirea unei bogate literaturi bulgare, dublate de o presă pe măsură, pe pământ românesc („În Muntenia apărură o întreagă serie de cărți bulgărești, fiind tipărite și gazete în aceeași limbă”); asigurarea unor condiții

normale de existență populației bulgare care, „femindu-se de bandele turcești anarhice”, trecea Dunărea. Unele din cele mai substanțiale din aceste fapte de intrajutorare se datorează lui Alexandru Ioan Cuza care numise, de altfel, în Callimachi-Catargi, „un agent permanent la Belgrad”. Acesta, care era, desigur, purtătorul de cuvânt al celor mai profund de gânduri ale domnului său, „credea că, prin logica însăși a evenimentelor, românii au ajuns deja «arbitrii chestiunii orientale»”. Nicolae Iorga mai reproduce două din afirmațiile lui semnificative, care pun în lumină audiența de care se bucura, la jumătatea secolului al XIX-lea, strategia românească a păcii și conviețuirii pasnice: „...toate nădejdiile sint acum îndreptate către România” și: „Cuza se bucură de o imensă popularitate în Orient”. Este, cum se vede, o strategie constientă de sine, asumată rațional și tradusă în fapte, care a fructificat într-o formă superioară străvechi predispoziții ale „fondului popular”. Această stra-

ales de către niste supuși care, pînă la ultimul țaran, nu sint altceva decît tovarășii săi”; dobîndeste celebritatea, datorită faptelor sale, dar, de o minunată modestie lăuntrică, „el rămîne foarte simplu în cele mai mari momente ale slavei sale războinice”; poate fi comparat cu mari personalități ale Occidentului, dar, grație unui fond propriu incoruptibil, nu se confundă cu nici una dintre ele („Există în el ceva din Frederic al III-lea, din Ludovic XI și din Ferdinand Catholicul, dar cu toate rădăcinile unei vieți populare de care ceilalți n-aveau nici un motiv să se sinchisească”). În schimb, fiul lui, Petru Rareș ar fi fost, după Nicolae Iorga, „un adevărat principe, după rețeta lui Machiavelli”. Mihai Viteazul îi apare însă ca un comandant de oaste predestinat gestului și inițiativei eroice: el este un „mare războinic, mereu gata să facă a strălucii sabie sa liberatoare deasupra multimilor (...) chemate la o nouă viață” și: „Sufletul său căuta primejdia; el nu putea vieții decît în atmosfera supraîncălzită a riscurilor supreme”; dar nu e un „războinic” oarecare, ci unul cu o exemplară vocație umanitară europeană. Mai tirziu, în secolul barocului, Constantin Brâncoveanu joacă și el „rolul de prezident al comunității «dace», pe care-l avusese cîndva ruda sa, Mihai Viteazul” (în sensul că militau amîndoi pentru unitatea celor trei țări române în hotarele vechii Dacii), dar mijloacele sale de acțiune nu mai sint cele militare; el domnește, totuși ca adevărat rege asupra Dunării românești și face, în fața contemporanilor, „figură de basileu dunărean”. Ca niste spirite moderne, gînditori profunzi și strategii de excepție, sint descriși Tudor Vladimirescu și Alexandru Ioan Cuza, amîndoi avînd, pe deasupra, vocația „jertfei” de sine.

Din galeria personalităților românești de anvergură universală pe care o compune Nicolae Iorga nu lipsesc, bineînțeles, personalitățile cunoscute mai cu seamă prin dimensiunea lor culturală. Despre Antim Ivireanul, cîtorului apusean află că era „un distins caligraf, un tipograf zelos și unul din cei mai buni predicatori ai vremii”; despre Dimitrie Cantemir, că s-a impus ca „un fenomen de erudiție”; despre Mihai Kogălniceanu, că făcea impresia unui „spirit universal”; despre Constantin Negruzzi, că este emulul unui mare scriitor francez contemporan, căci „scrierile” lui, „puține” și „de proporții reduse, dar pline de un sens acut al ironiei, corespund genului de supremă discreție al lui MÉRIMÉE”; despre Timotei Cipariu chiar, că reprezintă „un spirit de o înțelegere genială”. Există încă numeroase personalități pe care Nicolae Iorga le înfățișează cîtorului apusean pe niste embleme ale vocației de a participa la universalitate: reverberațiile acțiunii lor istorice (politice, sociale, culturale) au purtat în lume modul propriu de a fi al poporului român.

Un popor înzestrat cu o indisolubilă vocație a sintezei, cu o autentică aptitudine a prezentei sincrone, cu un acut spirit al progresului, cu o pregnantă facultate a pionieratului și cu o proeminentă predispoziție de a-și concentra calitățile și energiile în personalități exponențiale nu poate fi unul care să nu-și fi spus cuvîntul în istoria universală. Nicolae Iorga nu trage concluzii: preferă să răspundă printr-o relatare a faptelor.

CONSTANTIN SORESCU

Un tinăr autor, o carte

Nastasia Maniu — „Vedere din poem”, Editura Eminescu, 1986

Despre luciditatea ce însoțește actul poetic, despre conștiința de sine a textului, despre realitatea lui fascinantă, despre puterea cuvintelor de a se constitui într-un „mulaj” sensibil al existenței împietrite astfel prin vraja sintaxei poetice — iată doar ideile mai importante asupra cărora zăbovește Nastasia Maniu în cel mai recent volum apărut, **Vedere din poem**, Editura Eminescu, 1986 (a treia apariție editorială a autoarei, după *Legămintul de fidelitate*, Ed. Militară, 1981 și *Cartea cu pereți de sticlă*, Ed. Eminescu, 1983).

Reflexivitatea austeră ce pare să fi înlocuit prețiozitatea rafinată din versurile mai vechi își găsește un spațiu de manevră adecvat în poeme interogative, iscoditoare, căutătoare febrile ale unui răspuns la întrebările: ce este poemul, care sint resursele actului creației, care este raportul dintre viață și expresia artistică, cit de mult „trădează” metafora, ce este realitatea într-un poem? Arta poetică din această etapă de creație conține, printre alte ingrediente, retinere, prudență, efort de cerebralizare, antisentimentalism, credința (sau teama) că autorul poate deveni oricînd prizonierul textului său: „Înghite înțec, cu grijă, taie felii mărunte. / Fii decent, fii inteligent, ignora-ți sentimentele / (...) / Miine singurătatea moa se va rușina /

de privirea ironică și de cuvîntul colțuros. // Dar acum sint aici, prinsă ca un fluture în insectar, / bine fixată între aceste cuvinte.” (Ca un fluture).

Există, înăbușită, o pornire spre agitația străzii, spre rumoarea vieții și tumultul cotidian, dar însoțită de spaima că brutalitatea nedisimulată a străzii ar putea amenința fragilitatea poemului, conturul tremurat al incăbilului: „Hei, tu, aruncătorul de vorbe, deșteptul, / cel inecat în apele oglinzii, cel cu ochii prea ageri, vino, / deschide toate ferestrele să iasă fumul aristocratic / ale îmbătrînitei singurătăți, lasă să intre mirosurile / trandafirilor înfloriți printre straturi de morcovii și ceapă. / Iată vîntul intră și umflă perdeaua, răstoarnă / cartea uitată pe masă, răstoarnă vaza cu flori ofilite. // Vrabia de pe fereastră ciugulește resturile unui poem.” (Poem la final de etapă).

Imixtiunea ordinii naturale în „teritoriile” fragile ocupate de sensibilitatea poetei este resimțită și denunțată cu sentimentul de culpabilitate, uneori chiar de complicitate tăcută; cu toate că poeta se vrea o cerebrală, o amazoană reflexivă care să alunge aproape tot ce nu cîntă peanul în singeroasa armată a conceptelor, totuși, ea își păstrează o legătură secretă cu ritmul naturii, cu freacățul vegetal, cu palpația misterioasă a

sevelor, cu ideea de frumusețe, cu parfumul reveriilor nocturne încărcate de dorințe: „Dincolo, doar părerea că nimic nu e mai frumos / decît această clipă care a și fugit / a și dispărut în neant, / lășind în urma ei nostalgia ca o diră de parfum inapoi / unei necunoscute și preafrumoase femei. / Apoi visul, acel teritoriu aparținîndu-ți în exclusivitate, / frumosul cal alb alergînd prin pajistile din imaginație, / furtuna răscălină văzduhul, panica vrăbiiilor, / copacul crescînd în amintirea ta, / frunzele lui traversîndu-ți privirea / ca într-un somn cu ochii deschiși. / Și deodată vezi casa, vezi dealurile, / soldurile unei pasnice, uriașe divinități.” (Geografie sentimentală). Alteori înfruntarea așează în tabere adverse organicul în expresia lui expansivă, vegetalul, și amorful în ipostaza cenușie, de zădărie opacă, de alcătuire moleculară prin care nu se poate privi: „ghiocei, brînduse, păpădii, / pereți albi, pereți de sticlă mată, obloane portocalii / închizînd strălucitoarea neliniște...” (Invocarea primăverii).

Dacă versurile mai vechi ale Nastasiei Maniu erau expresia rafinamentului lacom de decoruri somptuoase, proiecția sensibilității adormite de „poveștea” celor 1001 de nopți ale vizualului fantat, ale tactilului tulburat de mătăsurii, ale olfactivului îmbătat de parfumuri prețioase, ultimele poeme trădează accentuarea unui conflict între robustetea și vigoarea existenței văzute chiar în aspectele ei spectaculoase, lipsite de eroic, de fastul gesturilor colosale și, pe de altă parte, artificialitatea „codificării” acestei existențe cu mijloacele textului poetic: „Voi rămîie oare mercu singură, / călare pe acest maldăr de vorbe / galopînd peste mărunțișurile zilei, /

asteptînd o clipă, un moment propice / în care să se ivească din nimic marea revelație / (...) / Pină și strada cu obloanele trase / mă privește ca pe-o străină, / îmi strecoară în sine frigul și teama, / mă pîndește cu un fel de ură disimulată. / În vreme ce eu, cocoțată / în virful acestui maldăr de vorbe, / aștept revelația / ca pe un fluture amețit / filfiind de-aupra capului meu.” (În așteptarea revelației).

Chiar dacă, uneori, însăși ordinea cosmică pare contaminată de mecanicism, infestată de „valorile” tehnologice, chiar dacă ființa umană se conectează la salvatoarea, atotputernica vitalitate a naturii, și vegetalului, conștiința poetei rămîne în prizonieratul apăsător al cuvîntului: „toate sint libere să trăiască și să moară, în vreme ce eu / încă mai sint locatara unei sintaxe ordonate și raționale...” (Calul meu e o copertă de carte).

Nu mai că, aici, se cuvine făcută o observație: Nastasia Maniu nu poetizează, nu îmbracă, cu alte cuvinte, stări și obiecte, emoții și întâmplări, lucruri și amintiri din garderoba poeziei; traiectoria demersului ei liric este inversă: de la Poem, de la codificarea în text înspre realitate, dinspre artificial înspre viață, de la foșnetul paginii înspre viciul străzii, de la parfumul cernelei la exhalăția viului: „Dar eu stau în poem și-mi amintesc / balta cu sălcii pletoase și milul / în care pești mărunți își trec printre degete / expresia de țipete multicolore străpungînd văzduhul / copilăriei, / această imagine devenită clișeu, această realitate / mărită de dioptriile memoriei / provocînd o implozie în simțuri...” (Stau în poem și-mi amintesc). De altminteri, chiar titlul poe-

melor, așezat la sfîrșit, sugerează o lectură reflectată în „ogînda” realității textului, o lectură pornind de la chiar suportul material al textului: hirtie; „din hirtie, ca dintr-o ogînda, / chipul meu mă sfîdează împertinent.” (Narcisism), sau: „Ating pielea opacă a hirtiei, / lent încercînd faptele mărunte, cotidiene” (Avatarurile poeziei). Sub această epidermă a textului, străbătută de vasele de sine și de rețelele de nervi ale biografismului, ale jurnalului cotidian încep să se distingă nivelele de adîncime, mecanismele intime, resursele care conferă textului poetic statutul de realitate independentă: „Si deodată / o întregă țevărie subtextuală / prin care curg sensurile ascunse, / un flux inegal și pervers îngrășă paginile ireale.” (Ibidem).

Incursiunea în labirintul textului are ceva terifiant și mirific totodată, e, în același timp, cosmar și fascinație, spaimă și voluptate ca și cum autoarea s-ar preschimba numai pentru citeva ceasuri într-o Alice în „țara poemului”: „Mă aplec peste pervaz, peste marginea cărții. Stau / pe malul unui rîu, la capătul unui vers / (...) / mă strecoar printre rînduri, / ca un fir subțire de apă din munți” (Semnul de carte).

Așteptînd „cu toate cuvintele aprinse”, concentrîndu-și ființa într-o atotcuprinzătoare privire ca într-un soi de limbaj al imaginilor („i-au crescut cuvintele direct pe retina”), contemplînd lumea de sub pielea de șopîrlă a poemului, privind realitatea prin dioptriile de hirtie ale literaturii, Nastasia Maniu parcurge o experiență artistică incitantă, experiență căreia reușește să-i găsească și o convințitoare expresie poetică.

TRAIAN T. COȘOVEI

ANTOLOGIA

cenaculului prin corespondență

Cristian Englert

Cristian Englert (elev în clasa a X-a la Liceul de matematică-fizică „Gheorghe Lazăr” din București) scrie de la vârsta de 10 ani. Ajuns în prezent la o vârstă mai înaintată — 15 ani! — se poate considera un autor experimentat. Povestirile sale se caracterizează prin „acțiuni” bine conduse, de la început până la sfârșit, și prin umor.

INSTRUCȚIUNI DE FOLOSIRE

Accidentul se produsese brusc. Motorul avionului începuse să hirie foarte ciudat, apoi se oprise de-a binelea. Eram la 5000 de metri înălțime deasupra oceanului, și, cum mă aflam încă destul de aproape de mal, m-am hotărât să-mi dau drumul cu parașuta...

Inotam disperat printre rechini. Atunci, deodată, am întrezărit salvarea, sub forma unei șalupe ceva mai mari a Patrului de Coastă.

Am început să strig:
— Ajutor, veniți aici! Repede!
Șalupe și-a mărit viteza și, apropiindu-se destul de repede, s-a oprit la cîtiva metri de mine.

Eu inotam pe loc, înghițind din cînd în cînd și ceva saramură, așa că cel care conducea șalupea, un omuleț mic și chel, cu o pălărie mare pe cap s-a înduplecat și m-a întrebat:

— Ei, ce doriți?
Am mai înghițit niște apă, că era slavă domnului!, apoi i-am spus furios:
— Nu vedeți? Dați-mi un colac sau ridicăți-mă la bord!

A stat cîteva clipe nemiscat, pîrînd că se gîndește, apoi, în sfîrșit, mi s-a adresat, chibzînd:

— Da, să vă dau un colac de salvare... S-a dus în cabina lui și a revenit cu un colac de salvare împachetat într-o folie de plastic, nefolosit încă. A rupt plasticul și a scos colacul din el. Plin de speranță, am ridicat minile în sus, gafa să îl prind. Tipul însă nu mi l-a mai aruncat.

— Stai, că am să-ți citesc ceva. Ascultă, a zis el despătîrînd probabil prospectul colacului. Ascultă:

„Colac pneumatic autopropulsat
Instrucțiuni de folosire:
1. Colacul autopropulsat trebuie protejat de...”

— Domnule, dar...
— Nici un dar! Taci și ascultă!... „să nu fie lovit, să nu fie păstrat decît între minus 20° C și plus 20° C”. Ai auzit?

— Daaa, dar...
— Nimic. Mai sînt doar optsprezece reguli de folosire, atît și nimic mai mult. Ascultă:

„2. Copacul...”. Na, că își mai permit să facă și greseli de tipar! Ufff! Deci: „Colacul autopropulsat trebuie păstrat în pungi de plastic, ferite de umezeală...”

Cînd am auzit și de asta, am simțit că ceva mă trage în jos în apă, de piciorul sting. Mi l-am smucit brusc și am mai inotat cîtiva metri, apropiindu-mă și mai mult de navă.

— Domnule, pe aici trăiesc rechini? Cred că unul mi-a rontăit deja din piciorul sting...

— Nu, nu te neliniști, poate că totuși a fost o caracatiță.

— Domnule, știți ce, eu nu mai pot aștepta aici prea mult. Mai bine mă luați la bord.

— Aba! Stai puțin și nu mișca! Și, scoțînd din buzunarul de la piept o altă hirtie, tipul a despătîrit-o și a început să-mi citească:

„Rămășițele navelor... oh, aici nu se vede... prăbușite în mare sînt ridicate la bord numai cu macarale speciale”. Așa că, așteaptă pe altcineva. Poate ai noroc. Eu la bord macara n-am...

— Păi, stai puțin, omule, stai puțin, ce, eu sînt o rămășiță?!? Adică s-ar putea și asta, că piciorul sting nu mi-l mai simt... Dar, oricum, nu poți să-mi arunci o scară?

— Așteaptă un piculeț, un stropiceu... Deci, capacitatea navei mele este de 2320 kilograme, asta înseamnă... 73 de kilograme eu, 114 kilograme încărcătura, și matala... cite kilograme ziceai că ai?
— În jur de 79, dar, fără piciorul sting...

— 79, deci, fără picior, 70 să zicem, deci 73 + 114 + 70 = ...257 kilograme, a zis tipul satisfăcut de priceperea sa în ale matematicii. O clipă... 257 din 2320, da! Poți să urci. Poftim scara...

Mi-a întins o scară de frînghie, pe care m-am urcat destul de greu, căci amortisem în apa rece. Ajuns sus, m-am trîntit pe punte, la soare. În sfîrșit, era și timpul... Eram epuizat.

Însă tipul tot nu era mulțumit! Vîzîndu-mă întreg și nevătămat, mi-a spus:

— Aha! M-ai mintit! M-ai mintit că să te trag sus...

— Dar, omule, îmi amortisese de tot stingul, nu mi-l mai simteam... Preferai să nu-l mai am?

— Știi ce... eu nu ți-am pus și piciorul la scoteală... poate din cauza ta mi se scufundă nava. Ia dă-te jos, mălăluță! Hai, hai, copăcel... Ia colacul ăsta și du-te, să nu te mai vîd! Na-ți și instrucțiunile, și pleacă încolo, spre mal, că m-ai înnebunit de tot cu ele. Mi s-a umflat capul cît o baniță! Uite cu cine-mi pierd eu timpul!

Și dus a fost.

● **TUDOR-LIVIU MITRANESCU**, București. Ținînd seama de faptul că nu aveți decît 16 ani, versurile constituie o surpriză frumoasă. Mă simt însă dator să vă spun că nu merită să insistăm în direcția unei poezii melodioase, de factură simbolistă, pentru că vremea ei a trecut. Chiar dacă vreți ca versurile să aibă o anumită muzică, trebuie să inventați o muzică nouă, nemaiauzită. Reproduc deocamdată, în semn de bun-venit la **Cenacul prin corespondență** poemul **Gînduri** și, cu speranța că veți reflecta asupra celor de mai sus, aștept să-mi mai scrieți: „In ghiocul urechii, aud ceasul mergînd

Timpul ne fură secunde, rînd după rînd,
Viața se scurge încet
Pînă cînd, pînă cînd?...
Soarele-aruncă lumina peste-o secundă de rînd,
Timpul ce zace furat nu-i al tău nu-i al meu,
face mereu

Pînă cînd, pînă cînd?...”

● **BOGDAN-OCTAVIAN HRIB**, București. Schitele **Urmele pașilor mei**, **Răscoala** și **Cheia** sînt scrise dezinvolt, în stilul traducerilor din literatura științifico-fantastică americană, dar se bazează pe idei copilărești, cum este aceea cu cheia sufletului.

● **MARIUS CIUNGAN**, Craiova. „Am făcut puțină practică la un birou de contabilitate și am întîlnit acolo destule personaje absurde care să-mi inspire o proză. În cazul în care o să vă placă, o să găsiți, evident, mai puține motive de a vă integra în categoria lor.”

Cred că va trebui să mă integrați.

● **IOSIF MANGIUCA**, Sîbbozia. Eșantioanele din romanul dv. nu sînt concludente, deoarece aveți un stilmeticulos și tern care — probabil — doar pe spații mari își dovedește eficacitatea.

● **NICOLAE MINCU**, București. Cred că există o legătură între ocupația dv. — programator la un centru de

CENACLU prin corespondență

calcul — și poezia pe care o scrieți: imaginile au o rigoare logică, o hipercorectitudine care le face stranii, ca și cum ar fi compuse la calculator.

Vă rog să-mi trimiteți și alte texte ca să-mi pot face o opinie mai clară.

● **DOINA CHITIBA**, Deva: Poezia scrisă de dv. seamănă prea mult cu proza:

„...cade în ropot ploaia,
geamul izbeste năvalnic” etc.

Caracteristica principală a creației lirice o constituie, prin definiție, o anumită tensiune, la care dv., deocamdată, nu reușiți să ajungeti.

● **DOREL MAFTEI**, Păltinisi, Botoșani. Persoana care „pretinde” — cum subliniați dv. ironic — că se pricepe la poezie și care v-a spus că nu aveți talent... chiar se pricepe.

● **IULIU-CLAUDIU BANCİK**, București. Din dorința de a vă face remarcat, compuneți imagini de o brutalitate nejustificată estetic:

„...ninsoare de copile
în butoaie goale de tablă”

„...era ca o treanță
care se cuibărea în sufletul meu
și putrezea” etc.

● **CRISTINA**, București. Versurile mamei dv. sînt expresia unor sentimente nobile, dar nu pot fi publicate din cauză că aparțin unui autor fără experiența scrisului.

● **IOAN BOTEZATU**, Focșani, **ION MIHALCA**, Timișoara, **ION S. DUGA**, Iași, **ERMIL CARPA**, Ploiești, **EMIL ALBIȘOR**, Vinju Mare, **Mehedinți**, **CORNEL VANA**, Turda, **DANIEL MOȘOIU**, Zalău, **SORIN VIDAN**, Drobeta Turnu-Severin, **GEORGE MILITARU**, Sibiu, **ARAD**, **GRAMADEL INSPIRESCU DELACRAIOVA**, Craiova, **LUMINITA STATE**, Galați, **DARIA PAVLOVICI**, Urziceni, **CHEȘPI TURGUT**, Constanța, **VALENTIN DESPI-NEȘCU**, București, **ELENA MIELCESCU**, București. Versurile dv. sînt mereu promițătoare, dar niciodată publicabile. Ar fi bine să nu-mi mai trimiteți texte decît atunci cînd veți simți că ați făcut în mod evident un progres.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

În pagină

Din fișierul bravului pitic

Fotografia lui Anton Pavlovici Cehov și a Olgăi Leonardovna Knipper-Cehova (în volumul I al ediției critice îngrijite de Sorina Bălănescu), Anul 1901. Cum țina mina droapă, și el și ea, la fel, cu degetele strînse sub degetul mare. Fata „insurșelului”, pînă-nez-ul așezat puțin strîmb, ciufuleala bolnavă a părului, timpurile transpirate de efortul zîmbetului ușor năuc, de pe altă lume. De privit mereu imaginea acestui Cehov aiurit de ceea ce i se întîmplă. Dantura superb-feroce a soției! La 25 mai Anton Pavlovici se căsătorise, la 3 august își redactase testamentul...

Că „vizitarea” insulei Sahalin a fost de maximă importanță pentru „scriitorul” Cehov (chit că „omul” și-a dăruit pur și simplu sănătatea) o demonstrează, în mic, și felul în care a publicat povestirea **Profesorul de literatură**. Capitolul întii apare în 1889, singur-singurel, sub titlul **Filistinii**. De ce? Anton Pavlovici îi explică, într-o scrisoare (12 noiembrie 1889, deci înainte de Sahalin), lui A. S. Suvorin: „Povestirea asta are o istorie amuzantă. Aveam de gînd s-o termin astfel încît să nu mai rămînă nici urmă din eroii mei, dar m-a pus naiba s-o citească alor mei care m-au rugat în cor: «Iartă-i! Iartă-i!» Așa că mi-am erutat eroii, din care pricină povestirea e tare searbădă”. „Omul fără splină” mai avea momente de „duiosie”, familia îl mai tempera! Capitolul al doilea e tipărit abia după cinci ani, în 1894!! Într-adevăr, „nemaierușîndu-i”, praful și pulberea se alege din eroi!! Iată finalul. Nikitin, „fericitul” soț al dragălașei Manusia, scrie în jurnalul său: „Unde mă aflu, doamne! Mă im-

presoară și mă copleșeste banalitatea. Oameni plicticoși, meschini, străchini cu smîntînă, ulcioare cu lapte, gîndaci negri, femei toante... Nu există nimic pe lume mai inspăimîntător, mai înjositor și mai descurajant decît banalitatea. Trebuie să fug de aici, să fug chiar astăzi, altfel voi înnebuni...”. Acum nimeni și nimic nu-i mai poate sta în cale. Inșuși Tolstoi va fi făcut harcea-parcea, în altă scrisoare (17 decembrie 1890), tot către Suvorin: „Înainte de a pleca, **Sonata Kreutzer** era pentru mine o adevărată minune, pe cînd acum mi se pare și ridicolă, și idioată”. Chiar așa, negru pe alb: „idiotă”! Rușinat parcă de enormitatea ereziei, adaugă imediat: „Poate că m-am maturizat datorită călătoriei, sau poate că mi-am ieșit din minți — cine știe?!”. Să nu ne lăsăm înșelați. El, Cehov, știe ce știe!! Dovada? Șirul de capodopere ce

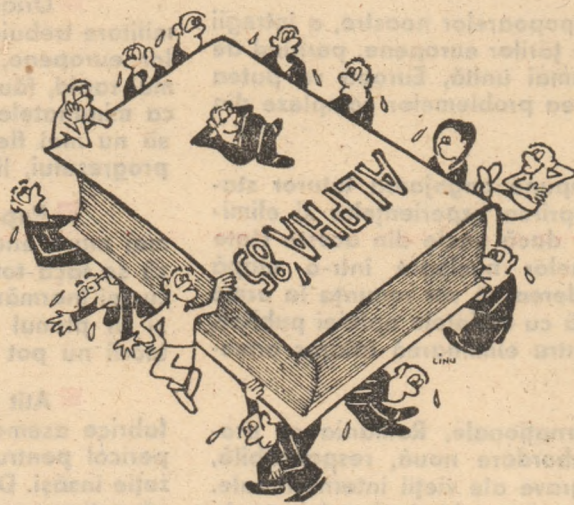
urmează anului 1890, anul „sahalino-manicii”!

Însemnările din **Caietele cehoviene** au un farmec acut, penetrant, ce-l depășesc uneori (aș îndrăzni să exagerez) pe cel al povestirilor și nuvelor în care, o parte, s-au dizolvat. Oricum, se citește altfel. Poftim: „X a venit la prietenul său Z, unde a rămas peste noapte. Z este vegetarian. El stău la masă. Z explică de ce nu mîncă carne. X înțelege, are totuși o nedumerire. «Atunci pentru ce mai sînt pe lume porcii?» X s-ar învoi ca animalele să fie libere dar nu înțelege se dea libertate și porcului. Noaptea el nu poate dormi, se chinuiește și în-treabă mereu: «Dar dacă nu-i mîncăm, pentru ce mai sînt pe lume porcii?»”

EMIL BRUMARU

Cronica literară în linii frînte

de LINU

Alpha '85, volum de debut colectiv, Editura Dacia, 1986.

La susținerea acestui volum colectiv fiecare autor participă în felul său.

Tabela de marcaj

Se lasă ceața

Cupele europene au rămas în urmă, cele două Sevillii s-au făcut amintiri, iar ceața se lasă, încet-încet, peste ce ne-a ținut în suspense un an întreg. Și ne-ntoarcem ochii către campionat, pe care-l vedem ca prin ceață întucuit, la adăpostul acestui fenomen meteorologic, se-ntimplă o multime de surprize. În numai două ultime etape, Brașovul lui Costică Ștefănescu a acumulat patru puncte mărețe, îmbogățindu-se în dauna Morenilor și a Regiei, cum s-a îmbogățit și Victoria București, pînă mai ieri la un pas de retrogradare, dar azi pe locul 3 în campionat, cum s-a bine unei echipe cu nume de rezonanță, Victoria e Victoria, iar Corvinul e Infringerea, după 3-5 pe propriul teren și, țineți-vă bine, 0-0 în deplasare, la F.C. Olt acasă! Micul Gaborăș o înțelege cum de s-a-ntors echipa furnalistă astfel încît să facă-n patru zile ce n-a făcut un an întreg anterior, adică să piardă acasă și să ia un punct în deplasare. Mie mi-e milă de Rapid, care-a-nghițit un 2 la 7 cu vecinii de cartier, scor nemilos, deschis de Gino Iorgulescu — virful, care își gustă o a doua tinerete, inau-

gurată pe terenul din Gand, Giuleștenii, însă, și-au mai scos din neașteptare, punîndu-l pe Parpală antrenor și sancționînd Jiul cu un 3-0 de forfat, pentru a pași spre un loc mai pe măsura echipei lui Liță (care e ușor în primii șase). Cam jos e Craiova, cam jos e și Sportul studentesc, în timp ce sus, sus de tot, tot Steaua și Dinamo își împart caimacul. Băieții lui Puiu Iordănescu s-au desprins (și nu prea) de eternii lor prieteni, care — nu știu ce mă face să cred, dar probabil Mircea de la cîrmă! — joacă doar cu gîndul la titlu! Dovadă, 5-3 la Hunedoara și punctul pierdut de Steaua, în orășel de pe Someș. Vin vremuri grele pentru campioana Europei, cam oboșită de atîtea mari succese și, pe deasupra, frămîntată de gîndul că se apropie cu pași repezi „Intercontinentala” de la Tokio. Se lasă ceața peste campionat și s-au schimbat deja vreo patru antrenori, iar mai departe vom vedea ce-o să mai fie. Dar pînă una-alta, cum vedeți, surprizele se țin din nou în lant...

HORIA ALEXANDRESCU

PACEA — BUNUL CEL MAI DE PREȚ AL OMENIRII

■ Realitatea, viața demonstrează, cu puterea faptelor de ne tăgăduit, că planurile de dezvoltare economico-socială ale fiecărui popor — deci și ale poporului nostru — se pot realiza numai în condiții de pace. De aceea, în întreaga noastră activitate internațională acționăm cu hotărâre pentru dezvoltarea unei largi colaborări economice și tehnico-științifice cu toate statele lumii, pentru înfăptuirea dezarmării nucleare și convenționale, pentru pace — bunul cel mai de preț al omenirii.

■ Mai mult ca oricând se impune ca țările europene să fie mult mai active și să facă totul pentru realizarea unei conlucrări mai strânse între ele în problemele dezarmării și păcii, precum și ale dezvoltării economice și sociale.

Avem marea răspundere în fața popoarelor noastre, a întregii lumi de a întări colaborarea și unitatea țărilor europene, pornind de la diversitatea orinduirilor sociale. Numai unită, Europa va putea juca un rol mai important în soluționarea problemelor complexe din viața internațională, în direcția păcii.

■ România consideră că se impune angajarea tuturor statelor nucleare la negocierile pentru oprirea experiențelor și eliminarea totală a armelor nucleare. Chiar dacă unele din aceste state ar urma să treacă la reducerea armelor nucleare într-o etapă ulterioară, trebuie să-și asume răspunderea că vor renunța la arma nucleară, că vor acționa în concordanță cu cerințele opiniei publice, ale popoarelor din întreaga lume, pentru eliminarea tuturor armelor nucleare din toate statele lumii.

■ În actualele împrejurări internaționale, România se pronunță cu toată hotărârea pentru o abordare nouă, responsabilă, de către toate statele, a problemelor grave ale vieții internaționale.

Mai mult decât orice, trebuie puse pe primul plan interesele păcii, asigurarea condițiilor necesare ca uriașele mijloace ce se cheltuiesc pentru înarmare să fie puse în slujba dezvoltării economico-sociale, a soluționării gravelor probleme economice și sociale, inclusiv ale subdezvoltării.

■ Trebuie să facem totul ca minunatele cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general, să fie puse numai și numai în slujba progresului economic și social, să servească dezvoltării economico-sociale, bunăstării, independenței, libertății și suveranității fiecărei națiuni!

■ Trebuie să facem totul pentru a se trece și la dezarmarea și reducerea armelor convenționale. Nu există o altă cale! Siguranța, securitatea nici unui popor nu sînt și nu pot fi asigurate cu armele nucleare și nici cu alte arme! Numai și numai renunțarea la arme nucleare, dezarmarea pot asigura securitatea, liniștea fiecărei națiuni, posibilitatea de a-și concentra forțele în direcția progresului economic și social!

■ Trecerea la reducerea și lichidarea armelor nucleare, la reducerea armamentelor convenționale în mod corespunzător, pe baze echilibrate, și pe bază de control strict internațional, nu va afecta cu nimic securitatea vreunui stat; dimpotrivă, va întări securitatea fiecărei națiuni, va înlătura pericolul unei catastrofe nucleare, care ar distruge însăși viața pe planeta noastră. Acesta este răspunsul — și în felul acesta am gândit și considerăm că trebuie să acționăm pentru a obține o lume fără arme, fără nici un război!

■ Avem nevoie nu numai de declarații, nu numai de vorbe, ci de acțiuni concrete! Pacea nu se poate realiza prin declarații! Sînt necesare măsuri reale.

■ Uriașele mijloace materiale și umane folosite în scopuri militare trebuie consacrate dezvoltării economico-sociale a popoarelor europene, sprijinirii țărilor slab dezvoltate, pentru un progres mai rapid, făuririi unei lumi mai drepte și mai bune. Să facem totul ca minunatele cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane să nu mai fie puse în serviciul înarmării și distrugerii, ci în slujba progresului, libertății și fericirii tuturor popoarelor.

■ Popoarele, forțele înaintate trebuie să se ridice cu cea mai mare energie și să spună un NU hotărît înarmărilor! Trebuie să se facă totul — pină nu e prea tîrziu — pentru a se pune capăt cursei înarmărilor, pentru trecerea la măsuri concrete de dezarmare, și în primul rînd de dezarmare nucleară. Nimic, nici un fel de teorii nu pot justifica sporirea înarmărilor.

■ Atît timp cît există arme nucleare, cît timp continuă să se fabrice asemenea arme de către cîteva state, există un permanent pericol pentru toate statele, pentru toate națiunile și pentru civilizație însăși. De aceea, considerăm ca o datorie a tuturor popoarelor să acționeze pentru ca aceste arme să fie scoase în afara legii, să nu se mai acumuleze asemenea stocuri și să se treacă la distrugerea lor. Aceasta corespunde realmente intereselor popoarelor, ale întregii omeniri.

■ Considerăm că sînt de cea mai mare importanță intensificarea eforturilor în vederea întăririi unității — atît pe plan național, cît și internațional — a tuturor forțelor democratice, progresiste și antiimperialiste, mobilizarea fermă și activă a maselor populare, a tuturor popoarelor în lupta pentru prosperitate și progres social, pentru lichidarea cursei înarmărilor și folosirea integrală a imenselor resurse materiale și umane ale omenirii în vederea propășirii fiecărei națiuni.

Este convingerea noastră fermă că lumea în care trăim poate fi transformată într-o lume a păcii, destinderii și cooperării, care să nu mai cunoască războiul și considerăm că stă în puterea popoarelor să determine o asemenea perspectivă istorică.

NICOLAE CEAUȘESCU

Spunînd un DA hotărît și unanim la referendumul de miine, votăm pentru apărarea cuceririlor revoluționare ale celei mai glorioase epoci din istoria României, Epoca Nicolae Ceaușescu, pentru înfăptuirea mărețelor obiective de dezvoltare a patriei, pentru ridicarea ei pe noi culmi de civilizație, pentru pace pe planeta noastră!

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA :
București, Piața Ștefan cel Mare, Tel. 17
50 10. 17 50 20. Abonamentele se fac
la oficiile poștale și difuzorii din

întreprinderi și instituții — Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Ștefan cel Mare” editorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESH ATELIA” — Sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstlr București, Calea Griviței nr. 64-66